

Сигнали 2021 г., ЕАОС

Природата на Европа

Дизайн на корицата: Formato Verde
Дизайн на публикацията: Formato Verde

© Juerg Isler, REDISCOVER Nature/EEA

Правна бележка

Съдържанието на настоящата публикация не отразява непременно официалното становище на Европейската комисия или на други институции на Европейския съюз. Европейската агенция за околна среда или други физически или юридически лица, действащи от името на Агенцията, не носят отговорност за използването на информацията, съдържаща се в настоящия доклад.

Бележка относно авторските права

© ЕАОС, Copenhagen, 2021 Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника, освен ако не е посочено друго.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2021 г.

ISBN: 978-92-9480-442-6

ISSN: 2443-7441

doi: 10.2800/196418

Можете да се свържете с нас

По ел. поща: signals@eea.europa.eu

На уебсайта на ЕАОС: www.eea.europa.eu/signals

Във Facebook: www.facebook.com/European.Environment.Agency

В Twitter: [@EUEnvironment](https://twitter.com/EUEnvironment)

В LinkedIn: www.linkedin.com/company/european-environment-agency

Поръчайте безплатно копие от EU Bookshop: www.bookshop.europa.eu

Съдържание

От редактора — Стойността на природата	5
Природата се нуждае от спешна помощ	11
Интервю — Жизненоважната роля на мониторинга на птици	19
Какво вреди на природата на Европа?	27
Интервю — Защита на природата при променящ се климат: действията трябва да се фокусират върху устойчивостта	35
Възстановяване на естествения свят	43
Интервю — Икономика на биологичното разнообразие: може ли отчетността да помогне за спасяване на природата?	49
Накратко: Законодателство на ЕС за природата	57
Позоваване	60

От редактора

Hans Bruyninckx
EEA Executive Director

Стойността на природата

Загубите на биологично разнообразие и естествените екосистеми, които наблюдаваме в момента, са също толкова катастрофални, колкото изменението на климата. Всъщност двете неща са тясно свързани, тъй като изменението на климата ускорява загубите на биологично разнообразие, а здравите екосистеми са важен съюзник в борбата срещу изменението на климата.

Европа продължава да **губи биологично разнообразие** с тревожна скорост, като много видове, местообитания и екосистеми в Европа са заплашени от **интензивното земеделие, разрастването на градовете, замърсяването, неустойчивото горско стопанство, инвазивни чужди видове и изменението на климата**. Последните оценки на Европейската агенция по околна среда показват, че в момента повечето защитени видове и местообитанията не са в добро състояние на запазване.

Тези загуби не са само в Европа. Загубите на биологично разнообразие и деградацията на екосистемите са глобален феномен. Докато наблюдаваме загубите и работим за тяхното забавяне, спиране и, в крайна сметка, за обръщането на тази тенденция, сме изправени пред предизвикателството да разберем и дори да измерим количествено стойността на природата. Това ще ни помогне не само да вземем правилните лични, бизнес и политически решения, но и да разберем по-добре мястото на човека в природата. Каква е стойността на природата?

Природата е безценна за хората. Именно тя ни е дала градивните елементи на живота и необходимата среда, за да се развие Homo sapiens преди близо 300 000 години. Правим

огромен скок във времето и ето че в наши дни все още не можем да живеем без природата. Вероятно дори сме по-зависими от всякога от **здрави и устойчиви екосистеми**, които да гарантират дългосрочното благосъстояние за (все още) растящия брой глобални граждани.

Атмосферата, горите, реките, океаните и почвите продължават да ни осигуряват въздуха, който дишаме, храната, която приемаме, водата, която пием и суровите материали, които използваме, както и места за отдых и възстановяване. Често това се описва като **полезна стойност** на природата.

В този контекст се полагат усилия да се определи паричната стойност на този „естествен капитал“, за да можем да обхванем „екосистемните услуги“, предоставяни от природата чрез съществуващите икономически модели. И действително, в **Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.** се посочва, че повече от половината от световния брутен вътрешен продукт — около 40 трилиона евро — зависи от природата.

Картината обаче е сложна. Някои екосистемни услуги са по-осезаеми и сравнително лесни за количествено

определяне, например земеделско производство, риба и дървесина; при други ситуацията не е такава. Как да се определи с точност стойността на опрашването за селското стопанство или защитата от наводнения, осигурявана от влажните зони? Правилното разбиране и определяне на тази стойност е изключително важно за по-малко осезаемите екосистемни услуги.

Стойността на природата обаче е по-голяма от преките услуги, които тя ни предоставя. Природата има и **културна стойност** — тя създава фона на нашето съществуване като хора и осигурява условията, необходими за добро физическо и психическо здраве, както и за емоционално и духовно благосъстояние.

Но дори това не е всичко. Признавайки полезната стойност на природата и нейната културна стойност, ние звучим егоцентрично. Има риск да се фокусираме единствено върху ползите за нас като човешки същества в настоящия момент. Природата има **стойност сама по себе си**, при което участието на хората е ограничено до ролята на пазители с етична отговорност към природата, обществото и най-вече към обществото на бъдещите поколения.

Този трипосочен подход е един от начините за разбиране на природата: полезна стойност, културна стойност и стойност сама по себе си.

Въпреки всичко ние сме склонни да възприемаме природата за даденост, като я приемаме за „безплатен“ ресурс, от който използваме не само това, от което се нуждаем, но и това, което искаме. Това прави разбирането и признаването

на истинската ѝ стойност по-важно от всякога. Колкото и непривично да изглежда определянето на паричната стойност на природата, измерването и отчитането е един от начините за оценка на преките и косвени ползи, извлечени от природата. То може също така да ни помогне в избора на най-добрите подходи за **справяне с деградацията**, като разберем например, че **опазването на природата** е много по-евтино, отколкото **възстановяването** ѝ, ако възстановяването изобщо е вариант.

Запознавайки се по-добре с **ограниченото естество на природните ресурси** и **повишаващия се натиск**, който упражняваме върху природния свят, ние трябва да намерим начини да живеем в границите на предоставяното от нашата планета. Технологичният напредък и нарастването на броя на населението, най-вече през последните 100 години, означава, че Homo sapiens доминира хранителната верига и природните ресурси. Щетите, нанесени по пътя, започват да доминират нашите възможности за **бъдещо благосъстояние**.

Възстановяването на природата — и което е още по-важно, възстановяването и преоткриването на връзката ни с нея — са основните и неотложни предизвикателства за следващите десетилетия.

Ханс Брюнинк

Изпълнителен директор на ЕАОС

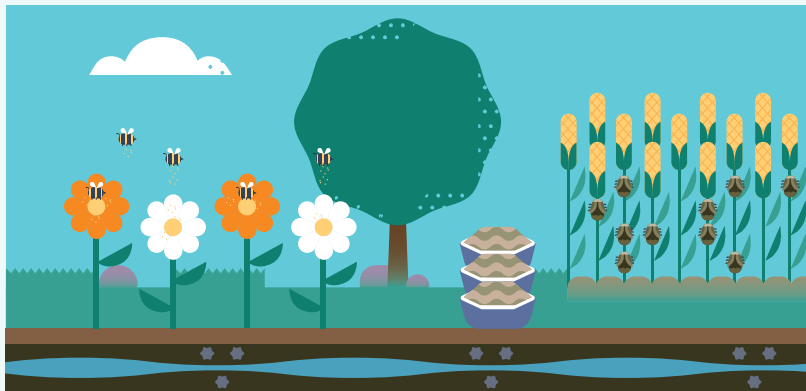
Какво представляват екосистемните услуги?

Природата ни предоставя много ценни услуги. Някои от тези услуги са относително лесни за количествено определяне, например културите, рибарството и дървесината, докато за други услуги това е валидно в по-малка степен. По какъв начин се отчита точно стойността на опрашването за селското стопанство за защита от наводнения по влажни зони?

Продоволствени услуги

Регулиращи услуги

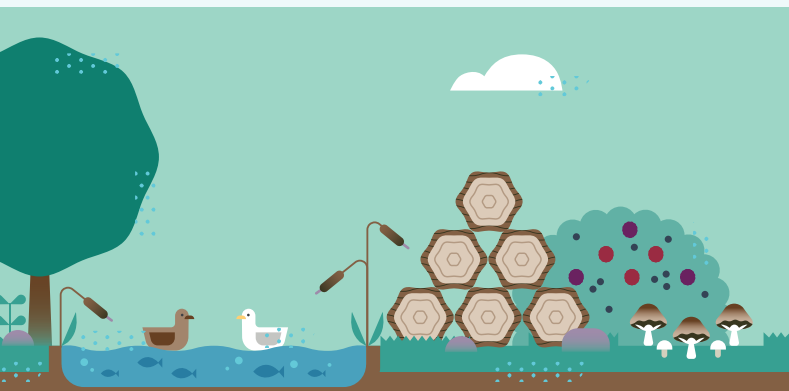

Културни услуги

Научете повече за биологичното разнообразие и екосистемните услуги.

- ◆ Култури, плодородие на почвата
- ◆ Селскостопански животни
- ◆ Дървен материал
- ◆ Влакна
- ◆ Диворастящи храни (напр. гъби, ягодоплодни и др.)
- ◆ Рибарство
- ◆ Генетични ресурси, лекарства
- ◆ Прясна вода
- ◆ Чист въздух

- ◆ Опрашване
- ◆ Регулиране на температурата
- ◆ Улавяне и съхранение на въглерод
- ◆ Регулиране на вредителите
- ◆ Регулиране на ерозията
- ◆ Регулиране на наводненията
- ◆ Пречистване на водите
- ◆ Пречистване на въздуха

- ◆ Отдых (напр. плуване, туризъм, ски и др.)
- ◆ Естетически (напр. пейзажи)
- ◆ Културна идентичност

Природата се нуждае от спешна помощ

Осведомеността за природата никога не е било толкова важна, колкото днес. В резултат на ограничителните мерки поради пандемията от COVID-19 мнозина се насочиха към най-близките зелени пространства за отдих и утеха — необходимо откъсване от нашето битие в условията на локдаун. Пандемията отново ни напомни за жизненоважната и ценна роля, която природата играе за доброто ни психическо и физическо състояние.

За съжаление, вековете на експлоатация са оказали значително въздействие върху биологичното разнообразие в Европа.

Природата е в **лошо състояние**, като повечето от животинските видове в Европа, например ловен сокол и дунавска пъстърва, както и местообитанията от степи до дюни в цяла Европа, са изправени пред несигурно бъдеще, освен ако не бъдат предприети **спешни действия** за обръщане на настоящата тенденция.

Такова е заключението в последния доклад на ЕАОС „Състояние на природата в ЕС“¹, най-всеобхватната проверка на състоянието, правена някога в ЕС.

Добрата новина е, че осведомеността относно важността на природата и биологичното разнообразие се увеличава и вече са предприети стъпки за справяне със ситуацията. Докладът на ЕАОС „Състояние на природата в ЕС“ показва **положително развитие** в усилията за опазване.

Броят и площта на обектите, защитени в **мрежата „Натура 2000“ на ЕС**, са се увеличили през последните 6 години, а ЕС е изпълнил глобалните цели чрез

осигуряване на защита на около 18 % от наземната си територия и почти 10 % от морската територия.

Същевременно цялостният напредък не е достатъчен за постигането на целите на предишната Стратегия за биологичното разнообразие на ЕС до 2020 г. Повечето от защитените местообитания и видове са с **незадоволителен или лош природозащитен статус** и много от тях продължават да се свиват. От трите основни проучени групи, местообитанията и птиците изостават особено, а групата от видове, която не включва птици, почти е постигнала целите.

Намаляване на опрашители, застрашена морска среда...

Насекомите, и най-вече **пчелите**, също намаляват според изследвания на ЕАОС и други организации. Едно е сигурно — около 9 % от пчелите са **заплашени от изчезване** в ЕС според **Европейския червен списък**². От друга страна, за повечето видове пчели липсва достатъчно научна информация, чрез която да се оцени рискът от изчезването им.

В доклада на ЕАОС „Състоянието на природата в ЕС“ се посочва, че най-важните местообитания на опрашители — пасища, райони с храстовидна растителност, блата, тресавища, мочурища и гори — често имат незадоволителен природозащитен статус. **Основната причина** за тази ситуация е изоставянето на пасищата, разширяването на земеделските земи и използването на торове.

Ситуацията с **крайбрежните води** на Европа — от Балтийско до Средиземно море — е също толкова тревожна. След години на тежка **свърхексплоатация** и **неполагане на грижи** са необходими спешни действия за възстановяване на доброто състояние на морските екосистеми в Европа, се твърди в последния **доклад на ЕАОС, който разглежда морската среда на Европа**³.

Въздействието на **човешката дейност върху земята** и използването на моретата е довело до промени в броя и разпределението на морските видове и местообитания, както и до промени в цялостния физически и химически състав на моретата. Освен това проблемите, предизвикани от **изменението на климата**, влошават въздействието на другите заплахи и се очаква да променят необратимо морските екосистеми. В някои области обаче има **признаци на възстановяване** поради продължаващите усилия за намаляване на някои въздействия, например въздействията, причинени от замърсители, еутрофикацията и прекомерния улов.

Мерки за справяне с предизвикателствата

Като цяло вече са въведени по-амбициозни планове за справяне с предизвикателствата,

сред които новата **Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.**⁴, стратегията „От фермата до трапезата“⁵ и **Стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата**⁶, които са основни елементи на **Европейския зелен пакт**⁷.

Стратегията за биологично разнообразие има за цел да **обърне тенденцията за намаляване** на биологичното разнообразие през следващото десетилетие. Тя цели да укрепя и разшири мрежата от защитени зони, да създаде **план за възстановяване** и да гарантира, че екосистемите са здрави, устойчиви на изменението на климата и богати на биологично разнообразие, както и да предостави набор от услуги, които са важни за просперитета и благосъстоянието на гражданите.

За да се подпомогнат целите на ЕС, ще бъдат необходими и допълнителни усилия за подобряване на **капацитета за мониторинг** в държавите членки. Необходими са също повече данни, за да се оцени по-добре ролята на мрежата „Натура 2000“ и трябва значително да се подобри прилагането на законодателството на ЕС.

Изправени ли сме пред шесто масово изчезване?

Въпреки усилията продължава да съществува загриженост дали не сме закъснели с действията си. Дали природата в Европа и на други места по света вече не е изправена пред т.нар. шеста вълна на **масово изчезване**, която ще застраши и съществуването на човешкия вид?

Докато учените и експертите са разделени, нарастват опасенията, че това масово събитие вече е в ход от няколко години. Загубата на западноафриканския черен носорог в дивата природа беше централна новина по света преди десет години, но много други видове, **включително в Европа**⁸, са почти изчезнали.

Сред тях са обикновения сиг, сладководна бяла риба, която се е срещала в Белгия, Дания, Франция, Германия и Нидерландия и която тези държави се опитват да завъдят отново. Други шест вида птици, сред които пустинната славка и северният горски ибис, се считат за частично или напълно изчезнали. Европейският червен списък на видовете, за които се счита, че са изчезнали, включва също редица видове пеперуди, мекотели и растения.

В доклада на ЕАОС „**Околната среда в Европа — състояние и перспективи 2020 г.**“⁹ (SOER 2020) се отбелязва, че десетилетията на ускорена социална и икономическа дейност са променили отношенията на човека с околната среда. Въпреки че носят много ползи,

включително облекчаване на страданията и бедността, те са причинили също големи щети на екосистемите.

По подобен начин водещи експерти от ООН вече изразиха тревога, че **експлоатацията на природата, замърсяването на въздуха и водата** от нарастващото население в световен мащаб оказва пагубно **въздействие върху биологичното разнообразие**, както и върху изменението на климата.

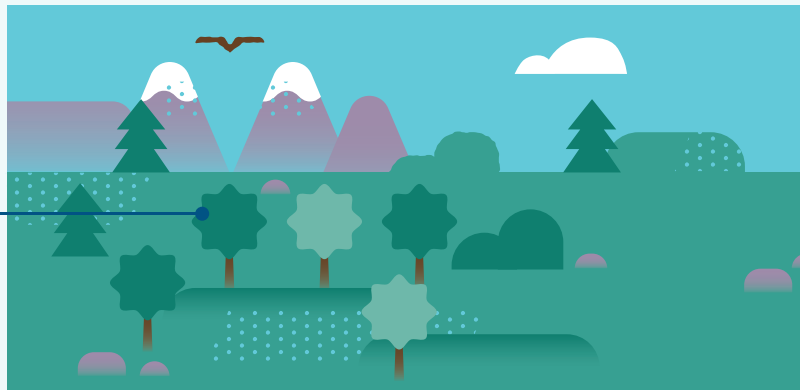
Според последната глобална оценка на **Междуправителствената научно-политическа платформа за биологично разнообразие и екосистемни услуги (IPBES)**, публикувана през 2019 г.,¹⁰ 1 милион животински и растителни видове са застрашени от изчезване в световен мащаб, като се счита, че много от тях са насекоми. В доклада се отбелязва, че не е твърде късно да се промени положението, ако бързо се премине към **намаляване на емисиите на парникови газове**, които подхранват изменението на климата, и към **спиране на експлоатацията на природни ресурси**.

Състояние на природата в ЕС

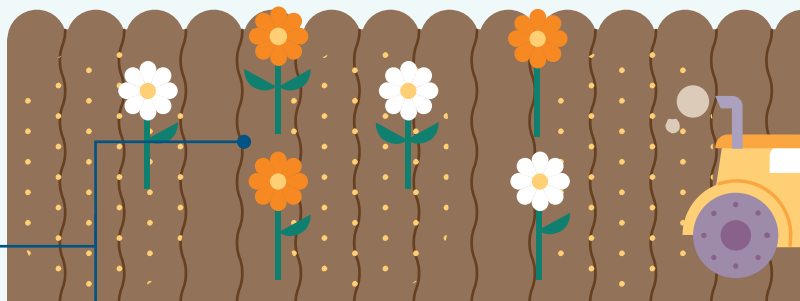
Последният доклад на ЕАОС „Състояние на природата в ЕС“ показва тревожни резултати за отчетния период 2013—2018 г. Много видове и местообитания в Европа са изправени пред несигурно бъдеще, освен ако не бъдат предприети спешни действия за промяна на ситуацията.

Изменение на климата

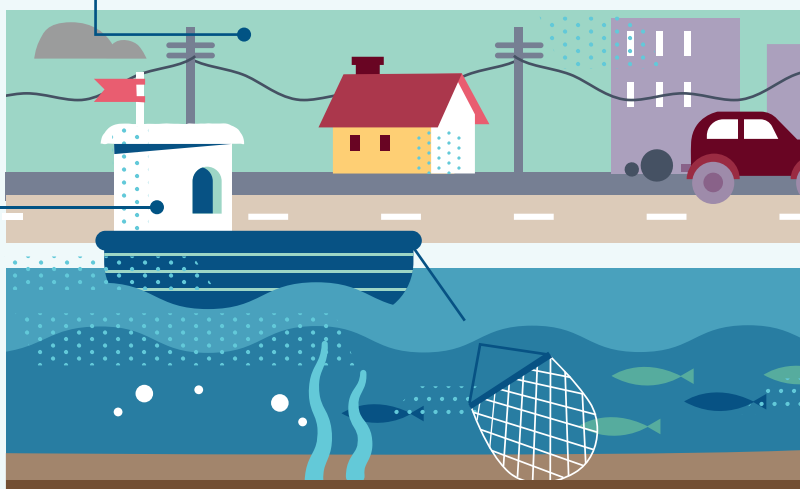
Изменението на климата представлява нарастваща заплаха, по-специално поради засушаванията и по-оскъдните валежи

Селскостопанските дейности, опустиняването на земите и урбанизацията представляват основните видове натиск върху местообитанията и видовете, следвани от замърсяването

Състоянието и тенденциите на **морските видове и местообитания** остават до голяма степен неизвестни

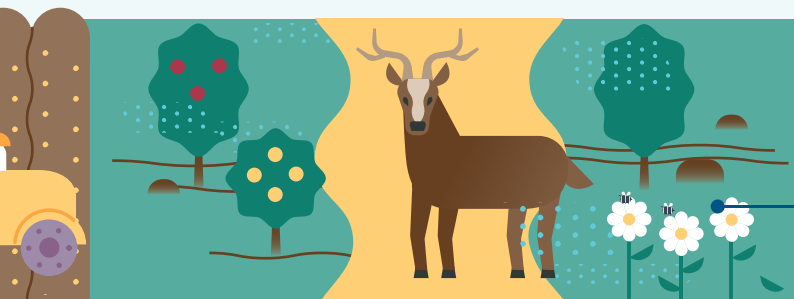

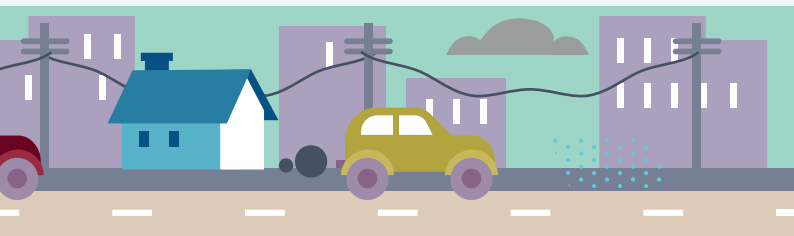
◆ Почти половината от **видовете птици** са с „добро“ състояние на популацията, но **птиците, обитаващи земеделските земи**, показват най-слабо подобряващите се тенденции

◆ **Незаконното убиване и ловуване** представляват най-големите цялостни видове натиск върху мигриращите птици

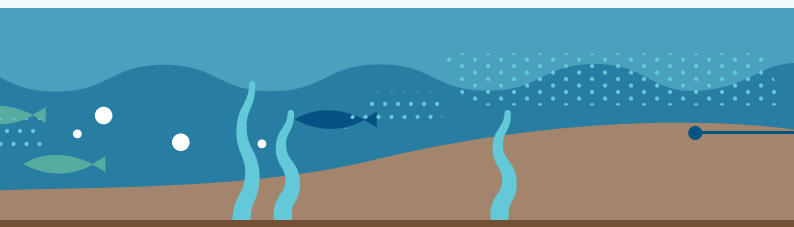

◆ **Местообитанията**, които са важни за опрашителят, са с по-лош природозащитен статус и тенденции в сравнение с други местообитания

◆ Само 14 % от оценките на **местообитанията** и 27 % от **видовете, различни от птици**, са с „добър“ природозащитен статус

◆ При **горите** се наблюдава най-голяма тенденция към подобряване, а **пасищата, дюнните и тресавищата** са с най-влошаващите се тенденции

◆ **Защитените зони по „Натура 2000“** обхващат 18 % от сушата и 10 % от морските води в ЕС

COVID-19 и природата

Точната причина за избухването на коронавирусната епидемия все още не е изяснена, но доказателствата сочат, че COVID-19 е заболяване, преминало от животни към хора. Три четвърти от новите и нововъзникващите инфекциозни болести [се предават на хората от животни](#)¹¹, а появата на такива патогени, особено извън Европа, е свързана с интензивното земеделие, влошаването на състоянието на околната среда и взаимодействието на човека с животните в хранителната система.

Освен причините за пандемията, последвалите ограничения на свободата на движение (локдаун) ни дадоха рядката възможност да погледнем към един свят със значително понижена икономическа активност и мобилност. В Европа се разказваха много анекдотични истории за видимо променящото се поведение и разпространение на дивата флора и фауна, което подобри нашите познания за способността на природата бързо да се върне и възстанови при отсъствието на човешка намеса.

Това, която е ясно измерено количествено, са значителните подобрения в качеството на въздуха и водата, което може да има положително въздействие върху животните и екосистемите.

В проучванията се съобщава и за повишено желание за прекарване на време сред природата по време на пандемията. По време на локдауните хората търсеха убежище и място за отмора в гори, паркове, плажове и други открити пространства и понякога откриваха удивителната природа в близост до своя дом. Това може да помогне на хората да оценят по-добре природата, но може също да повиши натиска върху защитените зони. Сигурно е, че трябва да се възползваме от тази възможност, за да изследваме и да се поучим от причините, последиците и въздействията на пандемията както върху нас и върху природата.

Petr Voříšek

Член на координационния екип на Атлас на гнездящите европейски птици 2 от Чешкото дружество по орнитология

Жизненоважната роля на мониторинга на птици

Наблюдението на дивата флора и фауна и местообитанията играе важна роля в експертните оценки. Разговаряме с Petr Voříšek, член на координационния екип на Европейския атлас на гнездящите птици 2 към Чешкото дружество по орнитология относно това как такава информация и данни се събират в европейски мащаб и какви са предизвикателствата пред популацията на птиците днес.

Каква точно е вашата работа?

Участвам в две международни инициативи за наблюдение на птици: втория атлас на гнездящите европейски птици (ЕВВА2) и общоевропейската програма за наблюдение на птиците (РЕСВМС), като и двете са организирани от Европейски съвет за преброяване на птиците (ЕВСС). Работа и в Чешкото дружество по орнитология.

Европейският атлас беше публикуван под формата на книга през декември 2020 г., но работата още не е приключила. Работим и по създаването на онлайн версия, като предоставяме резултатите за проучване и опазване, както и за изграждане на капацитет за наблюдение на птиците в европейските държави, където това е необходимо. Последното е тясно свързано с РЕСВМС, но създаването на представителна и устойчива програма за наблюдение на птиците е предизвикателство и ние се нуждаем от повече системи за наблюдение, особено в южните и източните части на Европа.

По какъв начин вашата работа допълва оценките, извършвани от ЕАОС?

Показателите за дивите птици, изготвени от РЕСВМС, се използват директно от ЕАОС. Наред с индекса на популацията на полските пеперуди, индексът на популацията на обикновените птици в Европа допринася за определянето от ЕАОС на показателя „Изобилие и разпространение на избрани видове в Европа“¹².

Резултатите от нашата работа бяха използвани в доклада „Състояние на природата в ЕС“ и в други публикации. Поддържаме редовни контакти с колеги от ЕАОС и координираме усилията си, като обратната информация от ЕАОС е изключително важна. Неотдавна започнахме да проучваме как данните от атласа (ЕВВА2) могат да помогнат в работата на органи като ЕАОС.

Как у вас се появи интерес към тази област на дейност?

Вероятно, подобно на много други орнитолози, от дете се интересувам от птици, природа и опазване. Учих зоология в Карловия университет в Прага, където завърших магистърска степен и защитих докторат на тема мишелови. След това се възползвах от възможността да работя като директор на Чешкото дружество по орнитология, където по това време бях единственият служител.

Връзката между научните познания и политиката е основният въпрос, който поддържа моя интерес към широкомащабното наблюдение на птиците и работата по атласа. Работата с различни хора, различни методологически подходи и културни различия също прави този вид работа особено интересна. Освен това ми харесва и полевата работа, която, макар и да не е автоматично част от работата ми, е ключов елемент, който помага за разбиране на данните и нуждите на работещите на терен и носи удовлетворение.

Как оценявате здравето на даден вид?

Основният резултат от нашата работа е събирането на информация относно промените в **изобилието на птиците** и тяхното **разпространение**. С други думи, къде се намират птиците, колко са те и как се променят тези два параметъра. Това е дълъг процес, който започва със стандартна работа на терен, като се следва строга методология.

Не е възможно Европа да бъде обхваната само чрез специалисти, работещи на терен. Но орнитологията се възползва от множеството любители орнитолози или наблюдатели на птици, които познават птиците и желаят да следват методологията. Благодарение на тях можем да събираме данни от цяла Европа в EBVA2 и от 28-те държави в PECBMS.

Работещите на терен трябва да изследват птици на определени места, които често се подбират на случаен принцип, за да се гарантира, че извадката е представителна. Наблюдателят преброява всички видени или чути птици в своя обект на наблюдение и записва други характеристики, което помага за по-добра оценка на данните в определени часове на деня и на определени дати.

Записите за атласа за разпространение изискват също информация за вероятността за гнездене. Повечето проучвания се извършват в ранните утринни часове, когато много птици са активни през пролетта, но има и видове, които се наблюдават вечер. След това работещите на място изпращат данните на националните координатори, които извършват проверка на качеството им и ги изпращат на европейските координатори.

По какъв начин това наблюдение помага на правителствата да предприемат действия?

Информацията за разпространението и изобилието на птиците помага на отговорните за решенията органи да

определят приоритети при действията за управление и опазване. Информацията за тенденциите в популацията и промените в разпространението служи като сигнал за здравето на птичите популации и на дивата флора и фауна.

Резултатите от наблюдението се използват редовно при оценката на природозащитния статус на видовете, включително при категоризацията им в Европейския червен списък. Промените в изобилието и разпространението на групи видове, например птиците, живеещи върху земеделски земи, дават сигнали за здравето на определен тип местообитание или за въздействието на мащабно явление като изменението на климата.

Свързването на данните от наблюдението с екологични или други променливи може да ни даде повече информация за силите, движещи тези тенденции; това може да помогне и за оформянето на практики за управление.

Какво е въздействието на влошаването на състоянието на околната среда и изменението на климата върху живота на птиците?

Промените в европейските ландшафти и климат понякога са драматични и засягат популациите от птици. Същевременно **въздействието не е равномерно**: някои видове се възползват от промените, други не. Като цяло обаче, изглежда, че губещите са повече от печелившите.

Интензивното земеползване оставя по-малко ресурси за птиците — това е основният натиск от страна на човека. Това е особено очевидно за земеделските земи и птиците, използващи този тип местообитание. Поради интензивните селскостопански практики, включително **прекомерната употреба на пестициди и торове, тежките машини** или **отстраняването на земи, оставени под угар**, модерните земеделски земи са все по-малко подходящи за птици и други диви животни.

Като цяло **хомогенизирането на земеделските площи** има отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие. **Индексът на птиците, живеещи върху земеделски земи**, в Европа **се е понижил с 57 % между 1980 и 2018 г.**¹³, а обхватът на разпространение на птиците в земеделските земи като група в Европа се е свил през последните 30 години (ЕВВА2). На регионално равнище също наблюдаваме отрицателното въздействие на **интензивното горско стопанство, изоставянето на земи** или **интензивното използване на вътрешни влажни зони**.

Гнездовите райони се изместват на север. Наблюдаваме средно 28-километрово изместване на центровете на разпространение в посока север. Въпреки че не всички промени са причинени от изменението на климата, ефектът е очевиден. Отчитаме също въздействието на изменението на климата върху популацията на птиците: видовете, които предпочитат по-студени климатични условия, намаляват, а тези, които предпочитат по-топъл климат, се увеличават..

Можем ли все още да променим нещата към по-добро?

Документирахме **положителни тенденции** в разпространението на няколко защитени вида, за които са предприети мерки за опазване (напр. белоопашат морски орел или бял щъркел). Освен това в PECBMS показахме, че опазването работи, и по-специално че обектите по „Натура 2000“ могат да бъдат особено полезни и за нецелеви видове. Това предполага, че опазването може да обърне отрицателните тенденции.

Проблемът е, че все още не правим достатъчно, отчасти поради ограничените ресурси, и отчасти поради това, че традиционните подходи за опазване (най-вече защитените видове, природните резерви) са недостатъчни да помогнат за биологичното разнообразие в дивата флора и фауна.

Какво могат да направят гражданите или дори любителите наблюдатели на птици, за да помогнат за опазването на птиците и техните местообитания?

Наблюдателите на птици са ключов фактор за основаното на знания опазване на птиците и биологичното разнообразие. Те ни помагат като **доброволци работещи на място**, като участват в работата по атласите и наблюдението на птиците: в ЕВВА2, повече от 120 000 работещи на място подадоха данни, като 35 000 от тях

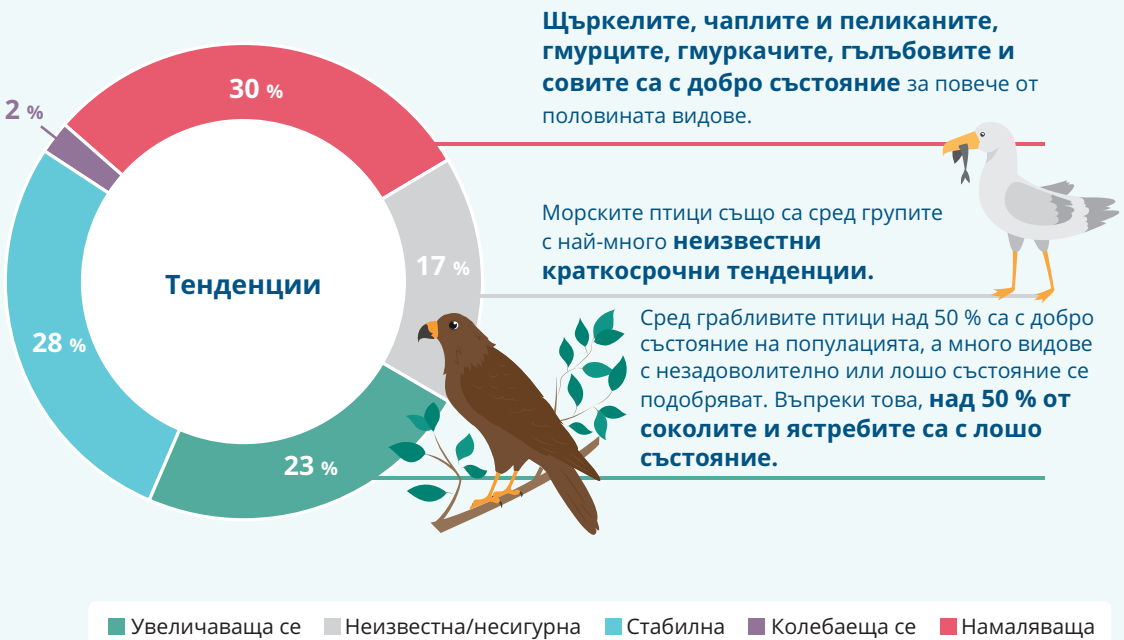

предоставиха високо стандартизирани данни за проучване. В преброяването на птиците за PECBMS участват около 15 000 работещи на терен.

Без помощта на тези знаещи хора нямаше да разполагаме с такива познания — те са абсолютно необходими. По принцип всеки може да помогне — дори наблюденията на отделни видове, включително на лесно идентифицируемите (напр. бял щъркел) може да помогне за вземането на информирано решение. С развитието на онлайн порталите в рамките на инициативата на EBCC [EuroBirdPortal](#)¹⁴ и на разработването на мобилни приложения за записване и подаване на наблюдения, работата стана по-лесна от всякога.

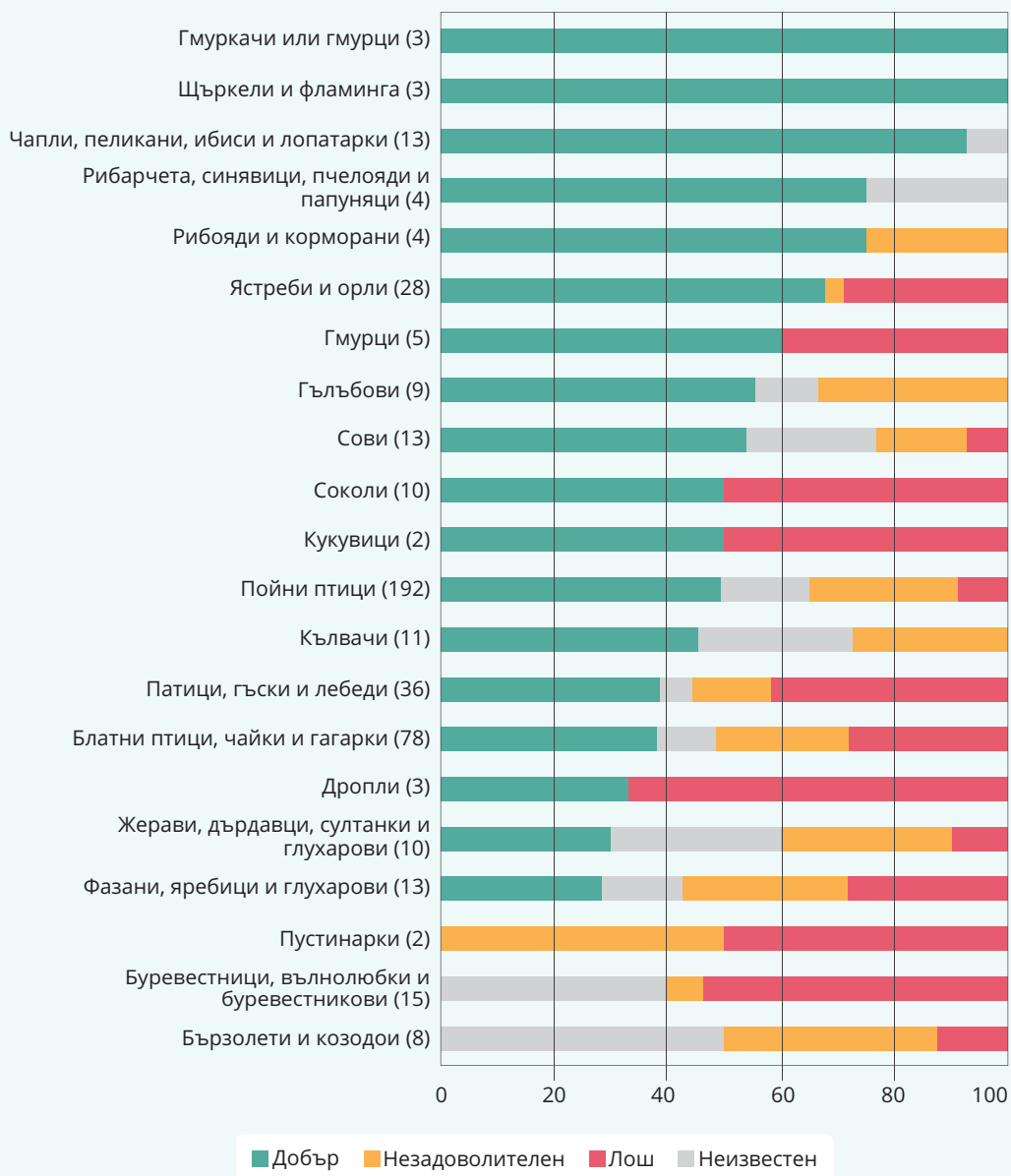
Много от наблюдателите на птици, участващи в програмите за наблюдение на птици и в атласите, са активни участници в опазването на околната среда на местно равнище. Тъй като познават местата, където наблюдават птиците, те често са пазители на обектите и инициират мерки за намеса, ако обектите бъдат застрашени. **Познанията им за местността** са голямо предимство за опазването на местно равнище.

Природозащитен статус и краткосрочни тенденции при популациите от птици

Състояние на популацията на видовете и подвидовете птици в ЕС по таксономично групиране (%)

Бележка: Общият брой на всички видове е 463. Броят на съответните таксони е посочен в скоби.
Източник: Състояние на природата в ЕС, Доклад на ЕАОС № 10/2020.

Какво вреди на природата на Европа?

Природата в Европа страда от последствията от дългосрочната експлоатация и замърсяване. Природата продължава да ни дава храна, дрехи, лекарства, домове, енергия и други ресурси, но екосистемите и много растения и животни са застрашени от намаляване, а понякога и от изчезване. Кои са човешките дейности, които вредят най-много на природата, и как можем да спрем и да обърнем настоящата тенденция към загуба на биологично разнообразие?

Ние, хората, сме видът, който е променил Земята като никой друг вид. Ние сме оказали значително въздействие върху почти всички други видове, които споделят планетата с нас, и върху техните местообитания. Като един от най-гъсто населените райони на Земята Европа не прави изключение.

Земеделието оказва най-голям натиск върху природата

Почти 40 % от земите в ЕС се използва за производство на храни, според данни на Евростат¹⁵. Традиционното земеделие е позволявало съвместното съжителство на широк кръг от животни и растения с отглежданите култури, но промените в селскостопанските практики след 1950 г., в посока интензификация и специализация, са допринесли за висока степен на загуба на биологично разнообразие. Според доклада на ЕАОС „Състояние на природата в ЕС“¹⁶, увеличената употреба

на торове, напояването и пестицидите и интензивните изменения на плана за ползването на земята са основните източници на натиск върху местните животни и растения, и особено птиците.

Замърсяването от пестицидите, използвани в селското стопанство, е основната причина за тревожния спад в броя на птиците, които се хранят с насекоми, и птиците, живеещи върху земеделски земи.

Един от най-важните източници на натиск е **преустановяването на традиционното управление на пасищата**.

Опрашителите, например пчели, земни пчели и пеперуди, са значително засегнати от това. **Раздробяването на земята и отводняването** за земеделски цели унищожават местообитанията, в които птиците, влечугите и дребните бозайници са намирали храна и подслон и са се размножавали.

Екологичният отпечатък на Европа в света

Екологичният отпечатък на Европа значително надхвърля това, което може да бъде предоставено от екосистемите на Европа. Това има отрицателни последици за околната среда в и извън Европа.

Европейското производство и потребление, което е по-високо от средното в света, допринася за влошаването на състоянието на околната среда в други части на света. Например [повече от половината от отпечатъка на потреблението на земя и вода в Европа се проявява извън Европа](#)¹⁷, включително отпечатъка в резултат на стоки, внасяни в ЕС и консумирани от европейците.

Според [Междуправителствената платформа за биологично разнообразие и екосистемни услуги \(IPBES\)](#)¹⁸ около 75 % от сухоземната околна среда и 40 % от морската околна среда са сериозно променени в световен мащаб.

Тъй като биологичното разнообразие на света намалява и глобалният екологичен отпечатък вече надхвърля биологичния капацитет, екологичният дефицит на Европа може да доведе до изчерпване на природния капитал, загуба на биологично разнообразие и срив на екосистемите в други части на света.

Въпреки това, както се отбелязва в доклада на ЕАОС „[Околната среда в Европа — състояние и перспективи 2020 г.](#)“¹⁹, ЕС може да играе положителна роля за справяне с тези глобални предизвикателства чрез своите икономически, дипломатически и търговски връзки и водещата си роля в управлението на околната среда. Освен това продуктите стандарти и бизнес практиките на Европа могат да окажат положително въздействие далеч извън границите на Европа.

Замърсяване на водите, въздуха и почвата

Често свързваме замърсяването с промишлеността, транспорта и производството на енергия, които са важни източници, но почти 50 % от натиска върху природата, свързан със замърсяването, се дължи на емисиите от селското стопанство върху въздуха, водите и почвата. **Замърсяването от пестициди**, използвани в селското стопанство, е основната причина за тревожния спад в броя на птиците, които се хранят с насекоми, и птиците, живеещи върху земеделски земи.

Замърсяването от пестициди засяга също земноводните, например жаби, крастави жаби и саламандри, насекоми и дребни бозайници, включително прилепи, мишки и европейския лалугер.

По подобен начин, пестицидите и торовете са оказали отрицателно въздействие върху [около 80 % от 576 вида пеперуди, които обитават Европа](#)²⁰. Селското стопанство също е основен източник на замърсяване на повърхностните и подземните води, което засяга много екосистеми.

Замърсяването от земеделието е един от основните проблеми, които трябва да бъдат решени в стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. и стратегията на ЕС „От масата до трапезата“, чиято цел е да се намали наполовина употребата на химически пестициди и да се насърчат по-малко интензивни селскостопански практики, включително намаляване на използването на торове с най-малко 20 %.

Раздробяване и увреждане на местообитанията

Урбанизацията е друг сериозен натиск върху природата, но, може би изненадващо, по-голямата част от щетите вече не произтичат от превръщането на природните зони в градска територия (11 % от натиска в тази област според доклада на ЕАОС „Състояние на природата в ЕС“²¹), а от спортни дейности, туризъм и развлечения (25 % от урбанистичния натиск). Същевременно строителството и измененията в градските райони също засягат много видове, които са обитавали градски местообитания (които представлява около 10 % от „градския“ натиск).

Освен това пътищата, железопътните линии, язовирите и други инфраструктурни проекти също разпокъсват местообитанията и унищожават ландшафта. Трафикът смущава и убива дивата флора и фауна. Почвите, които са важен източник на биологично разнообразие, се увреждат, ако са запечатани със сгради, асфалт или бетон.

Голяма част от европейската брегова линия е изменена за целите на **туризма**, като е оставено малко място за непокътнати морски

и крайбрежни местообитания. Водните птици, например патици, гъски, чапли и гмурци, и застрашените грабливи птици, например египетски лешояд и брадат лешояд, са сериозно засегнати, ако местата им за гнездене са разрушени.

Неустойчиво горско стопанство, лов и прекомерен улов

Почти всички гори в Европа са трансформирани от човешка намеса. Дори след повторно залесяване естеството на управляваните от човека гори е различно. Например местообитанията могат да бъдат засегнати отрицателно, ако има по-малко дървета от различни видове и на различна възраст.

Премахването на мъртви и стари дървета и намаляването на вековните гори засяга неблагоприятно много видове насекоми, птици, земноводни, влечуги, прилепи и малки бозайници, например широкоухия прилеп, кавказката катерица и горския съсел.

Въпреки всички мерки за защита **продължаваме да наблюдаваме местно обезлесяване и изсичане**²² без засаждане на нови дървета в Европа.

Най-малко 52 милиона диви птици се ловуват всяка година в Европа, **според проучване, обхващащо 26 европейски държави**.²³ Незаконното избиване застрашава много видове, особено птици и бозайници, но дивите и бездомни котки и кучета представляват допълнителна заплаха.

Рибите са засегнати от улова, но същото важи и за морските бозайници, например обикновения делфин и морската свиня, които понякога са жертва на прилов.

Дори когато се наслаждаваме на природата, можем неволно да увредим местообитанията и видовете около нас. Много от дейностите за почивка, например **спортове на открито, любителски полети, дроневи, стъпкване от хора и нерегулирано наблюдение на диви животни**, могат да бъдат изключително вредни за природата.

Инвазивните чужди видове настъпват

Понякога умишлено, понякога случайно, европейците са донесли нови растения и животни на континента. Тези нови видове понякога превземат местообитанията и нарушават екосистемите, поради което се наричат **инвазивни чужди видове**.

Някои от най-вредните инвазивни чужди видове са **американската норка, нутрията и енотът**, които са се превърнали в хищници за европейските птици, както и **китайският мунтжак**, който обхожда местообитанията под листата. Гребеновидната медуза, която първоначално попада в Черно море чрез баластните води на корабите, е унищожила някои рибни популации.

Има и чужди видове растения, които превземат територии на местните растения. Храстовидната аморфа, японската фалопия и жлезистата слабонога са само някои примери.

Изменението на климата — основната възникваща заплаха за природата

Изменението на климата вече се отразява върху живота в Европа — повишени температури, суши, промени във валежите, горски пожари и по-малко сняг. То се счита за възникваща заплаха за европейските видове и ще оказва въздействие върху все повече животни и растения.

Свидетели сме на изчезването на видове на **местно и регионално равнище**, както и на изместването им на север и към по-голяма надморска височина. Земноводните, птиците и прилепите са най-засегнати от сухите и измененията в характеристиките на валежите.

Докладът на ЕАОС „Околната среда в Европа — състояние и перспективи 2020 г.“²⁴ предупреждава, че затоплянето на океана, подкиселяването и деоксигенацията продължават да се влошават, като заплашват морските местообитания.

За да смекчим изменението на климата, трябва да произвеждаме енергия по устойчив начин. Европа е начело на усилията за декарбонизация, като целта ѝ е да бъде **въглеродно неутрална** до 2050 г. Това е изключително важна цел, но

в някои случаи разработването на **енергия от възобновяеми източници** може да навреди на местообитанията и видовете. Например вятърните турбини могат да бъдат заплаха за прилепите и птиците, които може да се сблъскат с перките, а язовирите могат да блокират движението на седименти и мигриращи риби.

Поради това е изключително важно всички мерки за декарбонизация да бъдат предприети при координация с политиките за биологичното разнообразие, за да се **сведе до минимум въздействието** върху животните и местообитанията. Има много добри решения, които са в полза както на климата, така и на природата, например подобряването на състоянието на почвите.

Описаните по-горе фактори са най-сериозните източници на натиск върху природата в Европа, но не са единствените. **Шумът и светлинното замърсяване**, причинени от човешката дейност, също вредят на много видове. Има много проблеми, които трябва да бъдат решени, но едно е ясно — хората трябва отново да се научат как да дават възможност на природата да процъфтява. Ако не направим това незабавно, може да се стигне до необратими последици.

Какви са основните видове натиск върху природата на Европа?

Биологичното разнообразие в Европа продължава да се формира от човешката дейност. Натискът върху местообитанията и видовете остава висок и на ниво ЕС са докладвани повече от 67 000 отделни видове натиск.

С 21 % селското стопанство е

най-често съобщаваният натиск за местообитанията и видовете.

Опустиняването на пасища и интензификацията на селското стопанство оказват особено силно въздействие върху опрашители, птиците, живеещи върху земеделски земи, и полустествените местообитания.

Инвазивните чужди видове,

например храстовидната аморфа, засягат в особена степен дюните и склерофилните храсталаци, както и видовете, като гнездящите морски птици.

Горските дейности представляват 11 % от всички

видове натиск, засягащи в особена степен горските местообитания и горските видове.

Изменението на климата

се отчита като нарастваща заплаха, особено поради продължаващите промени в температурата и намаляването на валежите.

Урбанизацията и развлекателните дейности представляват 13 % от всички докладвани видове натиск, което представлява

48 % от всички видове морски натиск.

Изменението на водните режими, физическите промени във водните обекти и отстраняването на седименти засягат предимно

сладководните местообитания и рибите.

13 % от всички видове натиск

върху птиците произтичат от експлоатацията на видовете, главно във връзка с незаконното убиване и ловуване.

В Европа годишният ловджийски улов възлиза на най-малко 52 милиона птици.

Почти 50 % от всички видове натиск, свързани със замърсяването,

може да произтичат от замърсяването на въздуха, водата и почвата, причинено от селското стопанство.

Д-р Beate Jessel
Председател на Федералната
агенция на Германия за
опазване на природата

Защита на природата при променящ се климат: действията трябва да се фокусират върху устойчивостта

От промени в местообитанията на видове и общности до наличието на вода и сезони на цъфтеж, изменението на климата въздейства върху екосистемите и биоразнообразието. Попитахме професор д-р Beate Jessel, председател на Федералната агенция на Германия за опазване на природата, за връзките между биологичното разнообразие и изменението на климата и какво може да бъде направено, за да се подобри устойчивостта на природата при променящ се климат.

Как изменението на климата влияе върху природата?

Изменението на климата предизвиква значителни **промени в условията на живот** на много видове чрез повишаване на температурата, промени в разпространението на валежите и по-честите екстремни метеорологични явления, например силни валежи, бури, топлинни вълни и суша. Това води до

изместване в **обхвата** на много видове и промени в тяхната **сезонност** и състав на **общностите на видовете**. В резултат на по-ниския климатичен воден баланс през лятото особено застрашени са видовете, които обитават влажните зони и водните басейни. Дори широколистните дървета са значително увредени или засегнати от летните суши през 2018 и 2019 г. в Германия.

За някои видове, които в миналото са обитавали едно и също местообитание, например голямата синя пеперуда (*Phengaris teleius*) и видовете, които служат за плячка на нейната гъсеница, лечебната динка (*Sanguisorba officinalis*), съответните им климатично подходящи местообитания се изместват на други места. Това води до **пространствено разделяне** и поради това намаляване на популацията на пеперудите. По подобен начин настъпва също **разделяне във времето**, когато примерно насекомите започнат да летят по-рано, преди цветята да имат нектар в цветовете или в случая на кукувицата, чиито птици приемници започват да гнездят по-рано от времето, в което кукувицата се връща от зимното си обиталище. Освен това видовете от по-топлите региони, включително тези с инвазивен потенциал, могат да мигрират и да променят структурата на взаимоотношенията между видовете.

Може ли природата да ни даде решения, с които да се справим с някои от тези въздействия?

Природата има страхотен потенциал да се справи с въздействието от изменението на климата. Съществуват също множество „**природосъобразни решения**“, които не само подпомагат **адаптирането към изменението на климата**, но осигуряват и множество синергии. Например проектите за възстановяване на **заливните тераси**, ефективно понижават нивото на водите в реките при сериозни наводнения и допълнително подпомагат задържането на хранителни вещества.

Възстановяването на **солените блат**а помага за защита на бреговете в умерените зони, като въздействията от наводненията в тропическите крайбрежни зони може да бъдат значително понижени чрез възстановяването на **мангровите гори**. По подобен начин повторното наводняване на **торфищата** може да намали въздействията от сушите. Ако подобни природосъобразни решения се прилагат разумно, чрез тях могат да се съчетаят значителни социално-икономически ползи с нетна печалба за природата и биологичното разнообразие.

В глобален мащаб природосъобразните решения вече са важен компонент за справяне с въздействията от изменението на климата. Разполагаме с познания, данни и инструменти, необходими за тяхното прилагане.

Какво е необходимо, за да се повиши устойчивостта на природата по отношение на изменението на климата?

За повишаването на устойчивостта на природата по отношение на изменението на климата е необходима съгласувана и добре свързана мрежа от защитени зони. Европейската мрежа на защитените зони „Натура 2000“ е важна основа за опазването на видове и местообитания.

Тези защитени зони трябва да бъдат направени „**пригодни към изменението на климата**“, за да могат да продължат да изпълняват функциите си. Това означава, че **съществуващият натиск**, например в резултат от интензивно земеползване под формата на използване на големи

количества торове и пестициди и нарушения на водния баланс, трябва да бъде намален както в защитените зони, така и извън тях. Същевременно устойчивостта на защитените зони трябва да бъде увеличена чрез допълнителни **превантивни мерки** като подобро управление на водата в зоната и на ниво ландшафт.

За да се осигурят алтернативни местообитания с подходящи (микро) климатични условия за чувствителните видове и за да могат тези видове да достигнат тези местообитания, защитените зони трябва да бъдат разширени, за да включват по-широк кръг от надморски височини и експозиции, а свързаността им да бъде подобрена. Освен това защитените зони трябва да бъдат обект на **адаптивно управление**, за да могат да се коригират целите за защита в съответствие с момента на промените, предизвикани от изменението на климата.

Също толкова важно е земеползването да се преразглежда изцяло. Горското и селското стопанство трябва да коригират концепциите си за управление с цел смекчаване на неблагоприятните влияния на изменението на климата. Например настоящите концепции за лесовъдско управление, контролни инструменти и подходи за планиране, трябва да бъдат преразгледани, за да могат да се справят по-добре с предизвикателствата на изменението на климата. Трябва да се наблегне повече на **подобряване на капацитета за самоорганизация** на екосистемите, например чрез предотвратяване на въвеждането на

инвазивни чужди видове, използването на местни видове дървета и прилагането на концепции за управление, близки до природата.

И не на последно място, необходимо е да се постави по-силен акцент върху градската природа, например чрез изграждането на мрежи от синьо-зелена инфраструктура за постигането на адаптация към променящия се климат.

Какви предизвикателства виждате въз основа на вашия опит?

Въпреки че опазването на климата в момента придобива политическо значение, не трябва да забравяме, че въпросите за смекчаването на последиците от изменението на климата, адаптирането към това и опазване на биологичното разнообразие не трябва да бъдат противопоставяне.

Енергийният преход в Германия е добър пример за възможностите, но и за предизвикателствата на съпътстващия спад в търсенето на енергия, разработването на източници на възобновяема енергия и отчитането на аспектите за опазване на природата. Трябва да **използваме синергиите**, произтичащи от **комбинираните действия** срещу изменението на климата и загубата на биологично разнообразие.

Например защитата и устойчивото управление на **горите и пасищата** предлагат както екосистемни услуги като съхранение на въглерод, така и биомаса за материал и производство на

енергия. Ако се съсредоточим едностранно върху краткосрочни мерки за смекчаване на въздействието от изменението на климата, например максимално увеличаване на производството на биомаса като заместител на изкопаемите горива, може да застрашим биологичното разнообразие на нашите гори и по този начин вероятно да намалим способността им да се адаптират към изменението на климата.

Стратегиите за опазване на природата и устойчиво управление трябва да отчитат в по-голяма степен динамиката и непредвидимостта на изменението на климата и сложните реакции на екологичните системи по отношение на такива промени. Това означава, че опазването на природата трябва да се отдалечи от традиционния си акцент върху опазването и защитата на статични обекти и трябва все повече да допуска наличието на **динамични процеси** и да насърчава **устойчивостта** на екосистемите. В случая с горското стопанство това означава да се премине от традиционната парадигма на изпреварващо управление към **постепенна и адаптивна** парадигма, ориентирана в по-голяма степен към процесите.

Има ли инициативи, които са успели за повишат устойчивостта на природата?

Различните **проекти за възстановяване на заливните тераси** са много успешни за повишаване на устойчивостта на екосистемите по отношение на последиците от изменението на климата, например широкомащабния проект за опазване на природата „Mittlere Elbe“ и проектът за възстановяване на заливните тераси по Елба в областта „Hohe Garbe“. Големи заливни райони бяха повторно свързани с Елба чрез преместване на диги или чрез прекъсване на диги и днес те отново са предмет на **почти естествен режим на наводняване**.

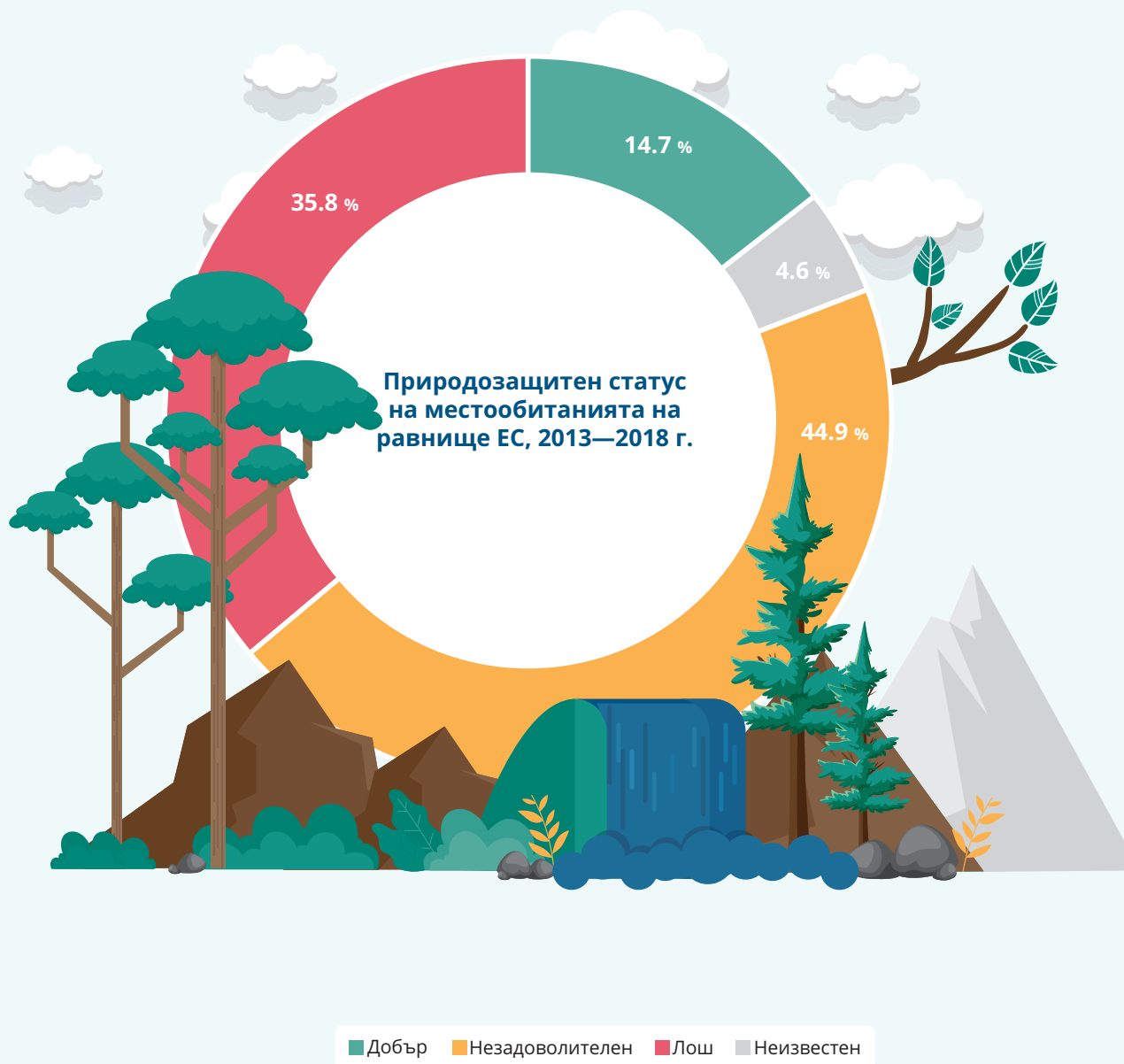
Тези мерки не само увеличиха заливните райони и по този начин зоната за задържане на Елба, което води до понижение на водния напор по време на наводнения, но тези местообитания станаха и изключително устойчиви на суша и сухи периоди.

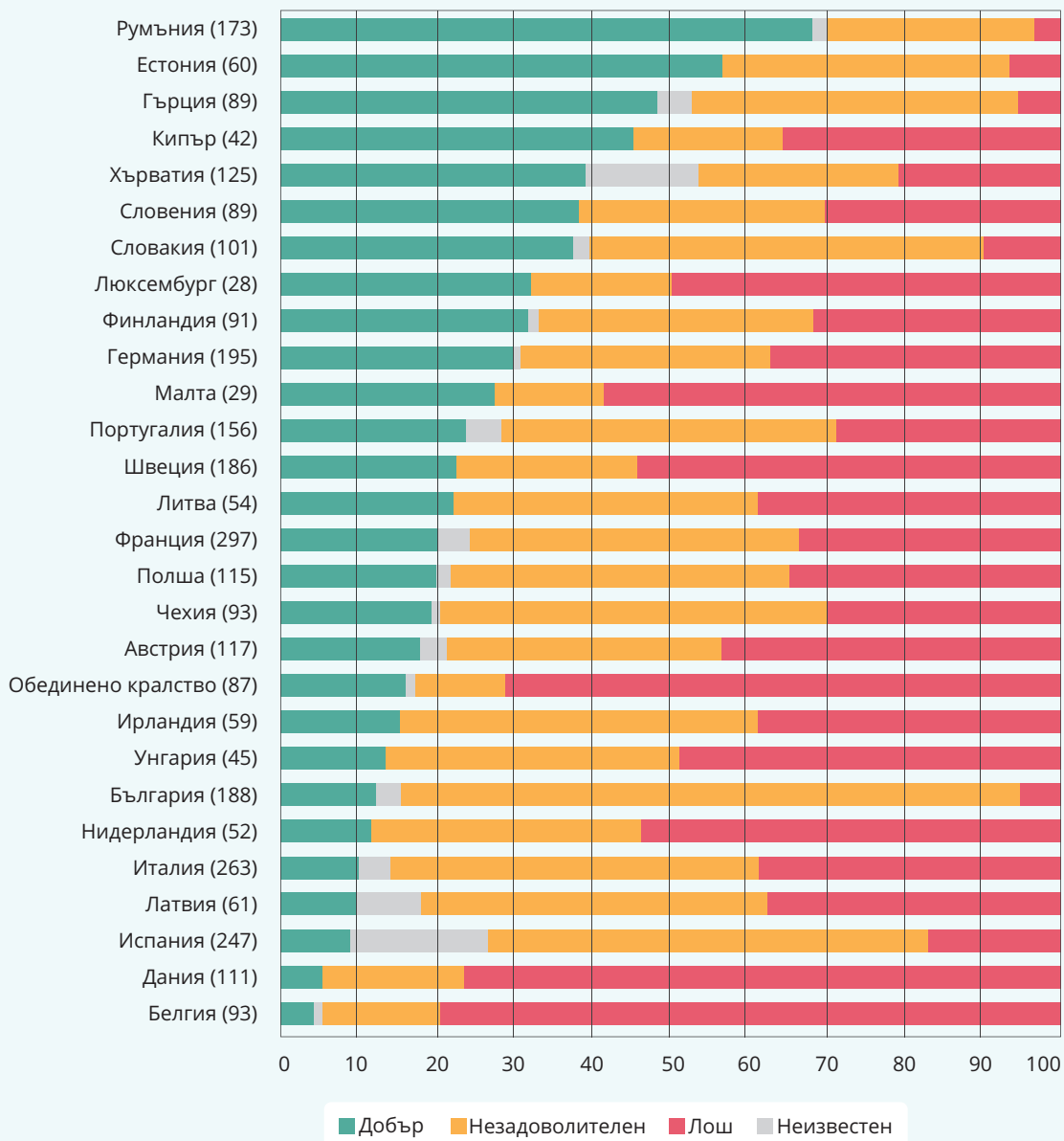

Състояние на природата в Европа: Местообитания

Бележка: Графиката показва природозащитния статус на местообитанията на равнище ЕС. Статистическите данни се основават на броя на оценките на местообитанията в ЕС (818).
Източник: Състояние на природата в ЕС, Доклад на ЕАОС № 10/2020.

Природозащитен статус на местообитанията на равнище държави членки, 2013—2018 г. (%)

Възстановяване на естествения свят

Европа си е определила амбициозни политически цели, изпълнението на които ще даде възможност на природата да се възстанови и да процъфтява, като по този начин ще се увеличат ползите за обществото от един здрав природен свят. За да се обърне посоката на влошаване на състоянието на природата, трябва да бъде направено много — от защитени зони и зелена и синя инфраструктура до възобновяване, възстановяване на дивата природа и прилагане на природосъобразни решения във връзка с изменението на климата.

Опазването на природата е първата стъпка. Биологичното разнообразие в Европа продължава да намалява, но напоследък има положително развитие за горите, бозайниците и птиците, които са обект на мерки за опазване.

Понастоящем [усилията за опазване на повече от 2000 вида](#)²⁵ намират отражение в законодателството на ЕС, например [Директивата за птиците](#) и [Директивата за местообитанията](#)²⁶. В основата на тези директиви стои [мрежата „Натура 2000“](#)²⁷ на защитените зони в ЕС, която е най-голямата по рода си в света. Мрежата заема 18 % от сушата и 8 % от морските територии на ЕС.

Някои от най-ценните и най-заstraшените видове и местообитания в Европа са защитени от „Натура 2000“. **Защитените зони** съдържат **места за размножаване и почивка** за редки и заstraшени видове, а някои редки местообитания са определени за обекти сами по себе си.

Целта на новата [стратегия на ЕС за биологичното разнообразие](#)²⁸ е до 2030 г. защитените зони да бъдат разширени до най-малко 30 % от сушата и 30 % от заобикалящите морета на ЕС. Девствените

и вековните гори, както и други богати на въглерод екосистеми като торфища и пасища, ще бъдат в центъра на усилията за опазване.

Освен това в стратегията се призовава за засаждането на най-малко **3 милиарда дървета** до 2030 г., за да се подпомогне биологичното разнообразие и възстановяването на екосистемите. Повече гори също ще бъдат управлявани с цел насърчаване на благоприятни за биологичното разнообразие практики.

Координиране на дейността

Разработването на **трансевропейската мрежа за защита на природата** чрез разширяване на защитените зони с цел постигането на целта от 30 % е част от стратегията за биологичното разнообразие. Много от защитените зони по „Натура 2000“ **вече са свързани**²⁹ чрез естествен и полуестествен ландшафт, който предоставя услуги на екосистеми като опрашване, плодородие на почвите, контрол на наводнения и възстановяване, и са важни за смекчаване на последиците от изменението на климата и риска от бедствия. [Мрежата „Емералд“](#) на защитените зони от специален [интерес](#)³⁰, за която ЕС дава своя принос

чрез „Натура 2000“, също подкрепя тези усилия. Взети заедно, тези зони образуват мрежа от **зелена инфраструктура** в Европа. Проучванията показват, че природата е по-добре защитена в тази мрежа с по-голяма площ, която предоставя необходимите услуги на екосистемите и в рамките на която те са подложени на по-малък натиск.

Въпреки това **пречки** като пътища, железопътни линии, градски зони и земеделски земи **разпокъсват ландшафта**, като ограничават придвижването на видовете и затрудняват развитието на мрежата. Повишаването на свързаността на мрежата гарантира, че условията в местообитанията се подобряват, намаляването на биологичното разнообразие се предотвратява и предоставянето на услуги от екосистемата се повишава.

Свободно течаща вода

Барьерите вредят на здравето на водните басейни в Европа. Съществуват **над 1 милион бариери** по пътя на **европейските реки**, включително язовири, преливници и шлюзове. Повечето са малки и остарели. Те допринасят значително за лошото състояние на природата на нашите реки, тъй като за много видове реките трябва да бъдат свободно течащи, за да процъфтяват, а в момента оттичането на седиментите е невъзможно, което води до блокажи и променя местообитанията.

Стратегията за биологичното разнообразие си поставя за цел да възстанови най-малко 25 000 км свободно течащи реки до 2030 г. чрез **премахване на бариерите, изграждане на обходни пътища за мигриращите риби и възстановяване на**

седиментния отток³¹. До октомври 2020 г. е регистрирано премахването на близо 5000 язовира в Европа, **според данни от 11 държави**³². Възстановяването на заливните тераси и влажните зони също е важен елемент от тази дейност.

Дивото зове

Докато описаните по-горе решения изискват интензивно управлявани процеси за възстановяване на природата, **възстановяването на дивата природа** е по-нов, по-естествен подход. Чрез идентифициране на места, където да се насърчават естествените процеси, този подход дава възможност на природата да се излекува, за да започне отново да се управлява сама. Инициативи като **„Възстановяване на дивата природа в Европа“**³³ работят за увеличаване на биологичното разнообразие на Европа чрез този подход.

Днес има осем големи зони за възстановяване на дивата природа в България, Хърватия, Германия, Италия, Полша, Португалия, Румъния и Швеция. Те са дом на различни проекти за възстановяване, сред които **възстановяване на свободно движещите се популации на европейски бизон**³⁴ в Южните Карпати на Румъния и **защитата на черния и белоглавия лешояд**³⁵ в Родопите в България.

Промяна на създадени от човека системи

В изключително важната оценка на състоянието на околната среда на Европа³⁶, извършена от ЕАОС, се посочва, че освен мерките за опазване, трябва коренно да

променим начина, по който произвеждаме и консумираме **храна и енергия**, начина, по който развиваме и живеем в **градовете**, и начина, по който **придвижваме хора и стоки**.

Селскостопанските дейности и други практики за управление на земята оказват най-голям натиск върху природата чрез изоставянето на пасищата, което оказва особено голямо въздействие върху опрашителите, птиците, които живеят върху земеделските земи, и полуестествените местообитания. Чрез увеличаване на органичното земеделие с една четвърт, намаляване на използването на пестициди наполовина до 2030 г. и възстановяването на част от земеделската земя във високо разнообразен ландшафт, ние ще подпомогнем възстановяването на биологичното разнообразие.

Градските зелени пространства бяха използвани повече от всякога по време на пандемията от COVID-19. Защитата на такива пространства се увеличава, но сивата инфраструктура продължава да доминира, тъй като градското население продължава

да расте. Стратегията за биологичното разнообразие призовава гражданите да разработват планове за озеленяване на градовете и да създават и свързват градски паркове, градини, пасища и ферми, както и да монтират зелени покриви и стени и да разполагат по продължение на улиците дървета и плетове, чрез които да се възстановява биологичното разнообразие. Плановите трябва да имат за цел също елиминиране на пестицидите и създаване, примерно, на благоприятни за опрашителите зони в градовете.

На последно място, Европейската комисия е представила [план за действие](#)³⁷ „**Към нулево замърсяване на въздуха, водите и почвите**“. Целите включват намаляване с 50 % на загубата на хранителни вещества чрез намаляване на изтичането на азот и фосфор от торовете, като едновременно с това се опазва плодородието на почвите. Освен това [стратегията](#) „**От фермата до трапезата**“³⁸ за справедлива, здравословна и екологична хранителна система също ще намали използването на пестициди.

Природата на Европа отвъд океана

Най-отдалечените региони и отвъд морските държави и територии на Европа са с почти същата територия като ЕС и най-големите морски територии в света.

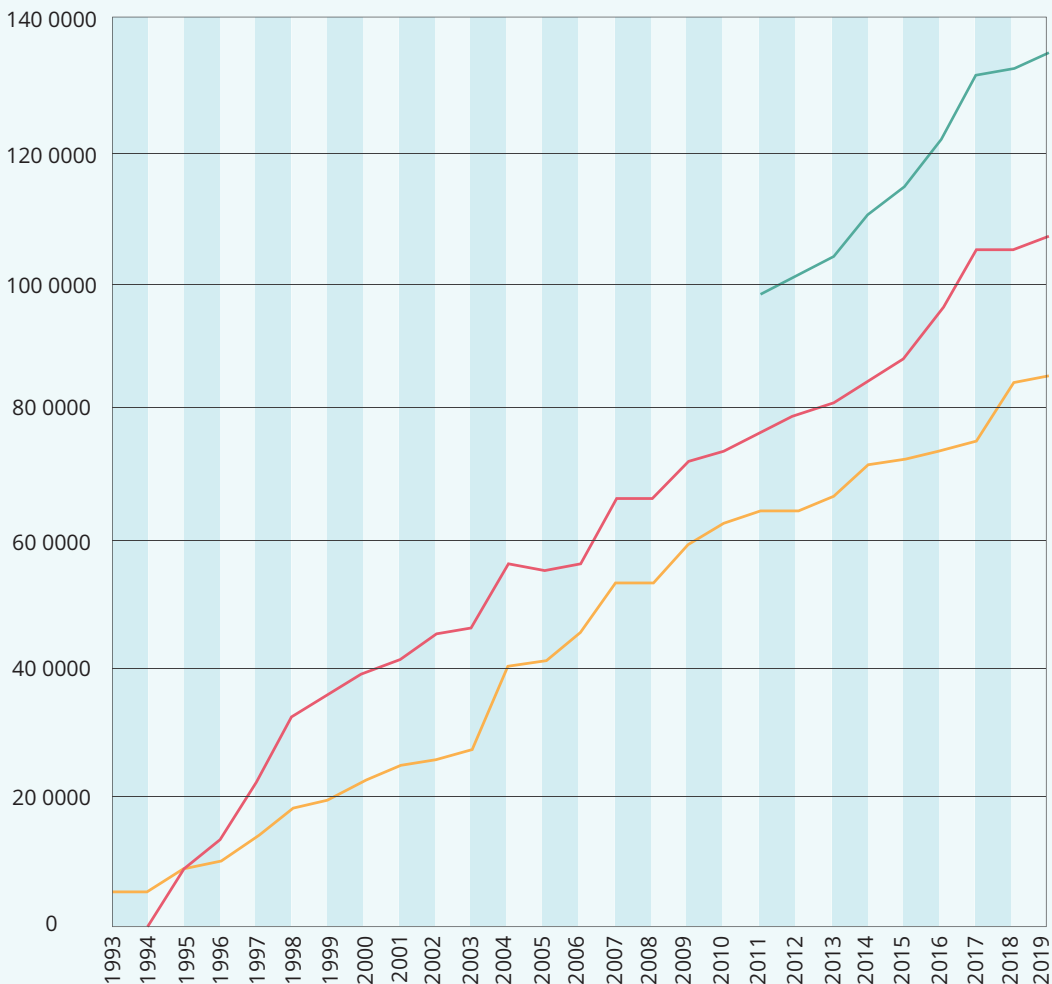
Повече от 150 отвъдморски острова на ЕС са дом на повече от 20 % от световните коралови рифове и лагуни и имат изключително богато биологично разнообразие. Тези островни екосистеми също са изключително уязвими на инвазивни видове, човешка дейност и въздействието от изменението на климата.

[Инициативата BEST](#)³⁹ — биологично разнообразие и екосистемни услуги в отвъдморските територии — има за цел да подпомага опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на екосистемните услуги в най-крайните региони и отвъдморските държави и територии на ЕС. В момента проектите по BEST подкрепят усилията за опазване на териториите на ЕС по света от Амазония и Карибския регион до Макаронезия и полярните региони.

Защитените зони по „Натура 2000“ в Европа

ЕС-27 + Обединено кралство — площ на защитените зони по „Натура 2000“, определени съгласно директивите на ЕС за местообитанията и за птиците

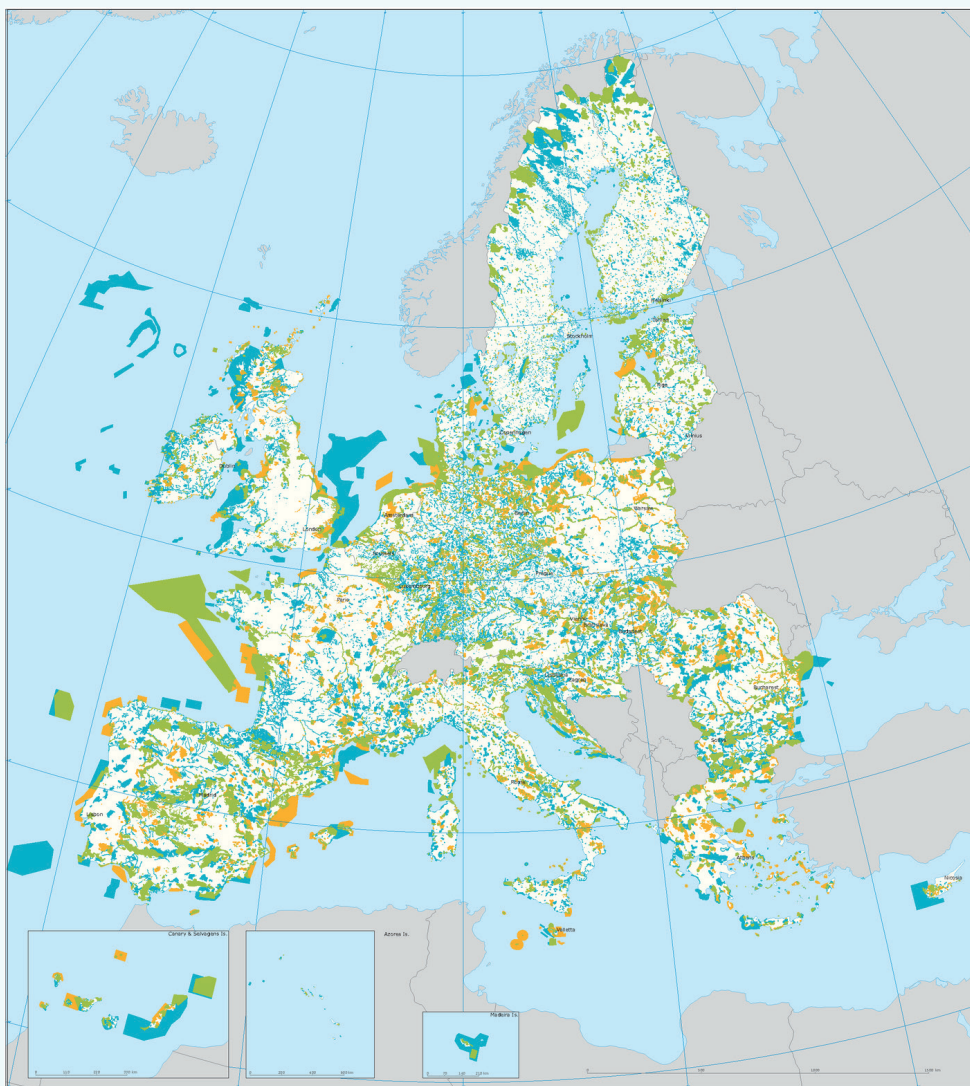

Площ на „Натура 2000“ (km²)

- Директива за местообитанията
- Директива за птиците
- И двете директиви

Бележка: От 2005 г. насам изчисляването на зоните се основава на геопространствени данни. Преди 2005 г. са използвани таблични данни. Много територии са определени както съгласно Директивата за местообитанията, така и съгласно Директивата за птиците. Изчислението на зоните по „Натура 2000“, което отчита това припокриване, е на разположение едва от 2011 г. насам.

Източник: Оценка на показателите на ЕАОС: Защитени зони по „Натура 2000“, определени съгласно директивите на ЕС за местообитанията и за птиците.

„НАТУРА 2000“ — Европейски съюз

- Територии съгласно Директивата за птиците (С33)
- Територии съгласно Директивата за местообитанията (п330, 330, СКЗ)
- Територии, или части от територии, които попадат в обхвата и на двете директиви

Източник: „НАТУРА 2000“, — ГД „Околна среда“, съставено от бази данни на държавите членки. Фонова карта на източниците: © EuroGlobalMap/Eurogeographics и ГД „Евростат“, валидност на данните по „НАТУРА 2000“ за Европа, актуализирани в края на 2019 г. Проекция: Ламбертова азимутна еквивалентна площ.

James Vause

Главен икономист в
UNEP-WCMC

Икономика на биологичното разнообразие: може ли отчетността да помогне за спасяване на природата?

Може ли придаването на стойност на природата да помогне за нейното опазване, или се нуждаем от нови модели на управление? Каква е връзката между търговията и загубата на биологично разнообразие и неравенствата? Разговаряхме с James Vause, главен икономист към Световния център за наблюдение на Програмата за околна среда на ООН (UNEP-WCMC), участвал в изготвянето на прегледа на Дасгупта за икономиката на биологичното разнообразие, по-специално на главата относно търговията и биосферата.

Какво ще бъде необходимо за спиране на загубата на биологично разнообразие — придаването на „правилна“ икономическа стойност на природата?

Междусекторното разбирателство е в основата на ефективните действия. Това може да се основава на разбирането за ролята на природата за създаване на условия за икономическа дейност, въздействието на икономическата дейност върху биологичното разнообразие, разходите и ползите от **политическите решения** за справяне с тези въздействия или оценка на многобройните ползи от инвестиране в природата. В UNEP-WCMC се опитваме да правим точно това. В нашата работа ние разглеждаме, наред с други неща, защитените зони, селското стопанство, устойчивото финансиране, туризма, търговията, инфраструктурата и синята икономика.

Наскоро публикувахме доклад⁴⁰, в който се разглежда огромното количество работа, извършена през последните няколко години. Всичко това сочи към необходимостта да се обърне внимание на основните причини за загубата на биологично разнообразие извън природозащитния сектор. За да гарантираме, че световната икономика функционира в рамките на възможностите на планетата, трябва да променим начина, по който посрещаме нуждите и изпълняваме желанията на човека

Това може да изисква да дадем много по-видима **икономическа стойност на природата** и да гарантираме, че тя се отчита. Но това не е всичко. Както се подчертава в доклада на Дасгупта, голяма част от проблема се дължи на **неуспеха на институциите** — как регулираме икономическите и финансовите дейности и как измерваме напредъка.

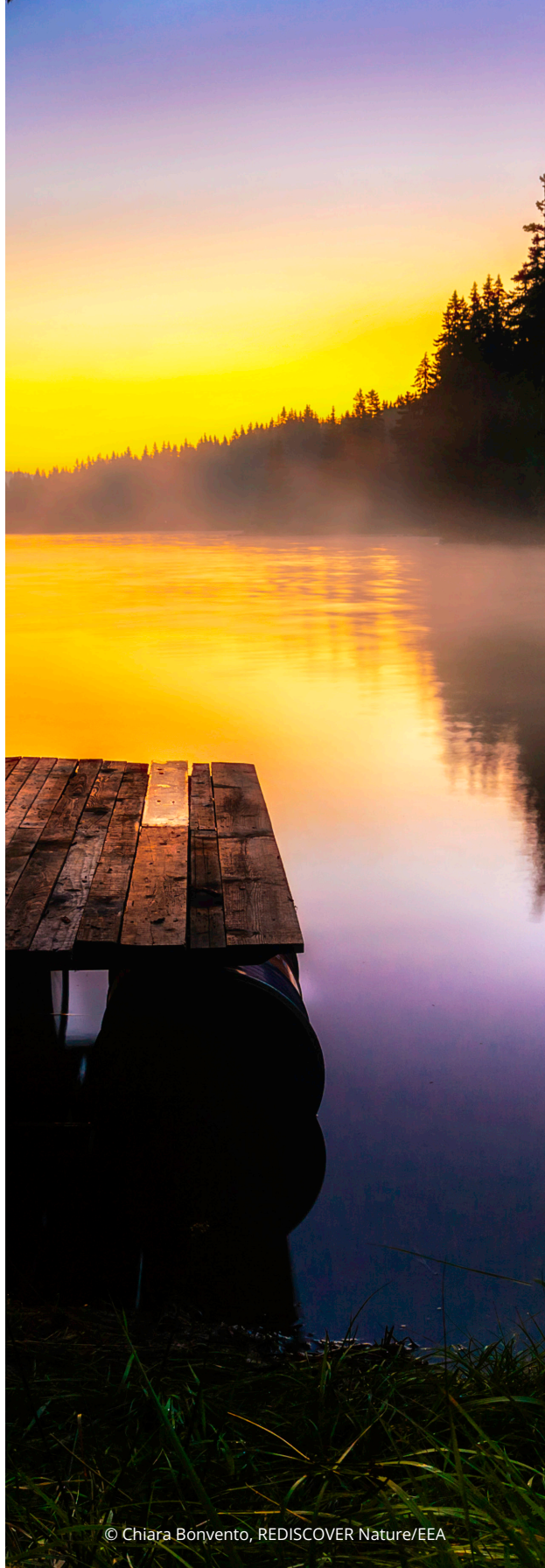
На кои точки от доклада на Дасгупта желаете да обърнете внимание?

В Доклада на Дасгупта⁴¹ не е скрит мащабът на предизвикателствата, пред които сме изправени. Подчертава се, че ако желаем да увеличим предлагането на природен капитал и да намалим търсенето си по отношение на биосферата, ще са необходими мащабни промени. Те трябва да бъдат подкрепени с амбиция, координация и политическа воля от порядък, който се равнява поне на плана „Маршал“ след Втората световна война. В доклада е показано, че се нуждаем от ангажираност между правителствата и извън международните граници.

Подчертава се важноста на **образованието** и гарантирането, че оценяваме **мястото си в природата**, така че да желаем да предприемем и изпълним необходимите действия. В докладът се изтъква също ролята на отделния човек. Всички ние вземаме решения, които влияят върху природата, затова можем да бъдем част от промяната. Наскоро например смених банката и пенсионния си план.

От какъв тип правителствени структури се нуждаем, за да преодолеем този „неуспех на институциите“?

Съвместно с нашите партньори от Кеймбриджката инициатива за опазване, обсъждаме типа **ръководене, което е необходимо** за управление на природата

с цел множество ползи, включително биологичното разнообразие. Наясно сме, че има различни организации с различни мандати и интереси, работещи в различни, но припокриващи се административни граници, като нито една от тях не съвпада с екологичните граници. Това може да придобие дори международни измерения, ако например има интереси в международната търговия и инвестиции. Как да се постигне баланс на **международните интереси с целите на местните хора** и целите за биологично разнообразие на национално ниво? Това е предизвикателство за управляващите.

Според работната програма на Световния икономически форум „Нова природна икономика“⁴² около половината от световния брутен вътрешен продукт (БВП) е средно или високо зависим от природата и тази **зависимост** не е концентрирана в големите световни държави земеделски производители поради връзките на **глобалната търговия**.

Да променим начина, по който нашите икономики са свързани с биологичното разнообразие, не означава просто да договорим добра рамка за периода след 2020 г. в Конвенцията за биологично разнообразие, но и тя да бъде приета от други международни институции — в случая от Световната търговска организация. За щастие тук има известен напредък. Например Споразумението относно изменението на климата, търговията и устойчивото развитие се опитва да установи как търговските правила могат да подкрепят целите в областта на климата и устойчивостта.

Като при всички управленски структури, важно е да съществува **механизъм за прилагане**.

В крайна сметка това зависи от отделните държави и ангажимента на техните лидери да отделят достатъчно ресурси за справяне със загубата на биологично разнообразие. В случая отново има някои окуражаващи развития, например Европейския зелен пакт и „**Ангажимента на лидерите към природата**“⁴³ от срещата за биологичното разнообразие на ООН през 2020 г.

Същевременно, както се подчертава в доклада на Дасгупта, ние се нуждаем от координирани действия в огромен мащаб.

Какъв вид социални неравенства са свързани със загубата на биологично разнообразие?

На първо място, съществува **неравенство на въздействието** сред различните държави. Търговията ни позволява да имаме места, където отпечатъкът на човека изпреварва местния капацитет на природата да се справи с него. Погледнато глобално, това означава, че чрез търговията по-богатите държави ръководят загубата на биологично разнообразие по света. Ако проследим как държавите се справят с индекса за човешко развитие спрямо екологичния си отпечатък, **само изключително малък брой държави** с висок индекс на човешкото развитие функционират в рамките на равен дял от световния биологичен капацитет.

Второ, има **разлики в самото общество**. Да вземем примера с търговията по-горе. Ако се замислим, че ползите от участие в търговия не се отнасят непременно за най-бедните в обществото, картината става доста тревожна.

Причината е, че най-бедните в обществото най-вероятно поемат най-високите разходи за всяка загуба на биологично разнообразие, свързана с търговията, тъй като зависят в най-голяма степен от природата в ежедневието си.

На последно място, има **неравенство между поколенията**. Наскоро прочетох книгата на Дейвид Атънбъро „Живот на нашата планета“ и въпросът за поколенията ме ужаси. Нашият свят се променя изключително бързо. В анализ, изготвен за доклада на Дасгупта от [Музея по естествена история и жизнена икономика](#)⁴⁴, също се подчертава, че ако забавим действията си по отношение на биологичното разнообразие с едно десетилетие, разходите за стабилизиране на загубите на биологично разнообразие ще се удвоят и шансът за запазване на нива на биологично разнообразие, подобни на днешните, изчезва. С други думи, **неотложността на действията** също е по-ясна от всякога.

Може ли новата отчетна система на ООН да промени начина, по който оценяваме природата?

В доклада на Дасгупта се формулира предположение, че трябва да преминем към измерване на нашето богатство като мярка на икономически напредък, а не като доходите или нивата на активност, обхванати от БВП. Предлага се да измерваме напредъка въз основа на **приобщаващо богатство**, което включва природния капитал. Тази идея е в основата на новата **система на ООН за екологично икономическо счетоводство — екосистемно счетоводство (SEEA-EA)**,

като екосистемите са съществена част от запасите на природен капитал.

Вече виждаме въздействието на новата система в нашата работа. Насоките на SEEA-EA разшириха обхвата на данните за биологично разнообразие. Вместо да представляват интерес за министерствата на околната среда, понастоящем данните се събират и разпространяват от службите на национална статистика, след което, се преглеждат внимателно от отделите по икономическо планиране, а след това обосновават политики за опазване на природата, но от гледната точка на социално-икономическия напредък. Това е доста вълнуващо и обещаващо.

Оптимист ли сте относно нашата възможност да променим начина, по който оценяваме и взаимодействаме с природата?

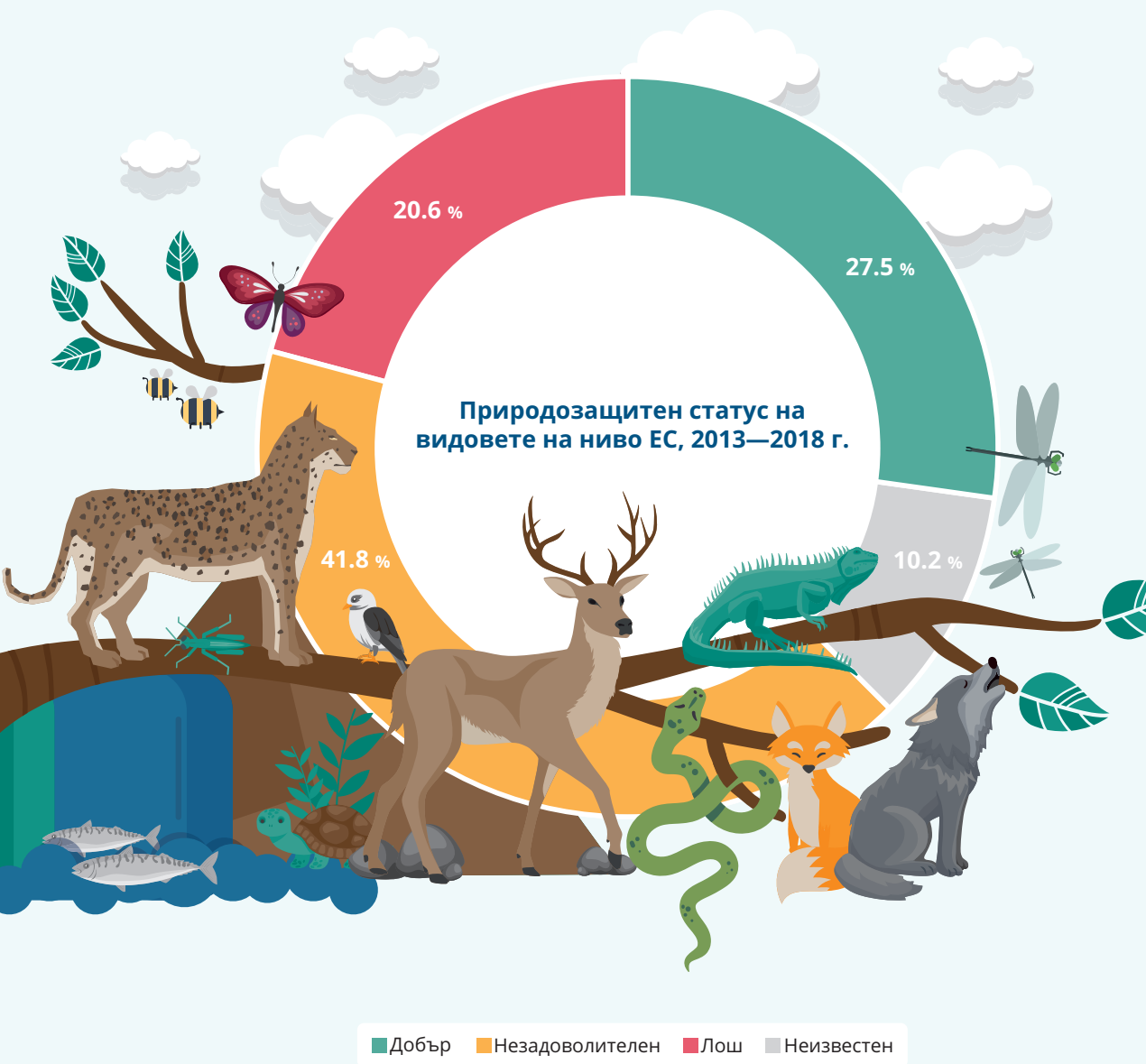
Смятам, че хората желаят промяна и повече действия от страна на правителствата. Също така мисля, че COVID-19 беше донякъде предупредителен сигнал.

В доклада на Дасгупта се поставя акцент и върху идеята за **социално интегрирани предпочитания**, което означава, че поведението и действията на дадено лице се влияят от поведението и практиките на другите. Това дава надежда, че широкоразпространената промяна на поведението е възможна и това може да се случи на по-ниска цена, отколкото очакваме, ако хората решат да участват. Актуалната мода за хранене предимно на растителна основа може да послужи като добър пример.

Състояние на природата в Европа: Други видове

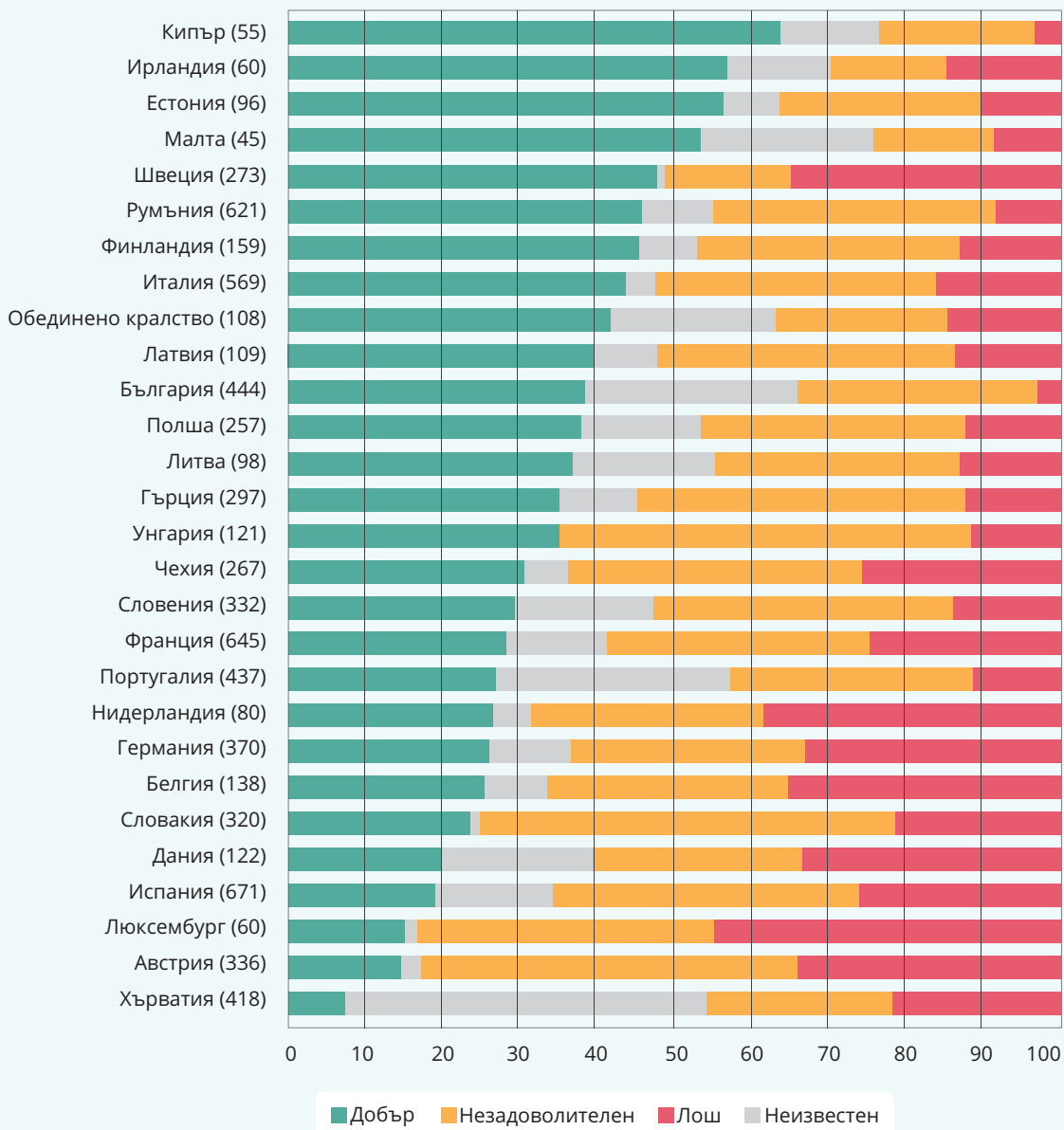

Бележка: Статистическите данни се основават на броя на оценките на видовете в ЕС (2825). За периода, обхванат в диаграмата, ЕС се състои от 27-те държави от ЕС и Обединеното кралство.

Източник: Състояние на природата в ЕС, Доклад на ЕАОС № 10/2020.

Природозащитен статус на видовете на ниво държави членки, 2013—2018 г. (%)

Накратко: Законодателство на ЕС за природата

Държавите — членки на ЕС, започнаха да координират политиките си в областта на околната среда през 70-те години на XX в. и природата беше първата област за европейско действие. Към днешна дата директивите за опазване на природата — Директивата за птиците и Директивата за местообитанията, приети първоначално, съответно през 1979 г. и 1992 г. — са в основата на усилията на ЕС да защити и опази биологичното разнообразие.

Двете директиви поставят много видове и местообитания в **обща програма за защита с редовен мониторинг и изисквания за докладване**. Влошаването, документирано благодарение на тези директиви, налага по-мощни и координирани действия в много области на политиката в Европа и в световен мащаб.

Днес ЕС разполага с един от най-всеобхватните законодателни пакети в областта на околната среда и климата в света. Някои закони на ЕС разглеждат **емисиите на замърсители или парникови газове, нивата на замърсяване** на въздуха или водата и емисиите от **специфични източници**, например промишленост и транспорт.

Някои закони на ЕС за опазването на природата, например **Инициатива на ЕС за опрашителите**⁴⁵, призовават за целенасочени действия. Други, по-специално **Рамкова директива за водите (РДВ)**⁴⁶ и **Рамкова директива за морска стратегия (РДМС)**⁴⁷, имат основна роля за опазването на природата чрез управление, основано на екосистемите. РДВ изисква от държавите членки да постигнат „добро състояние“ за всички водни басейни

(езера, реки и подпочвени води) чрез устойчиво и координирано управление на цялостния **речен басейн**.

По подобен начин РДМС призовава за добро състояние на околната среда в **морската среда** за справяне с натиска и замърсяването. Свързаното с природата законодателство се подпомага, наред с други неща, от законодателството в областта на **кръгова икономика**, насочено към намаляване на отпадъците и рисковете от замърсяване, например чрез по-добро управление на отпадъците, подобрен екологичен дизайн и ограничаване на пластмасовите изделия за еднократна употреба.

Тези закони помагат на държавите членки на ЕС, да ползват по-чист въздух, да преминават към по-чиста енергия, да намалят емисиите на парникови газове и да поставят повишаващ се дял от своите земни и морски области под защита, включително чрез **мрежата „Натура 2000“**⁴⁸. **Зелената инфраструктура** на ЕС свързва все повече и повече природни пространства, което позволява на дивите животни и растения да се придвижват между тях. Градовете планират зелени и сини

пространства като начин за подготовка за въздействията от изменението на климата и с цел подпомагане на опазването на биологичното разнообразие.

В Европейския зелен пакт⁴⁹ се посочват дългосрочните амбиции на ЕС да стане първият климатично неутрален континент с устойчива икономика до 2050 г. Той се прилага чрез ключови политически средства като Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.⁵⁰, стратегията „От фермата до трапезата“⁵¹, стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата⁵² и новата стратегия на ЕС за горите до 2030 г.⁵³. Пактът се подкрепя и от други документи, например плана за действие за кръгова икономика³⁴, стратегията за химикали⁵⁵ и плана за действие за нулево замърсяване⁵⁶.

За да се намали натискът върху природата, да се спре влошаването на състоянието и да се възстанови биологичното разнообразие, Европа ще трябва да действа на всички фронтове, **да трансформира своите системи за енергия, храна и мобилност**, и да направи това съвместно с глобалните партньори.

Информационни системи на ЕАОС относно природата

BISE — информационна система за биологичното разнообразие на Европа⁵⁷: основният източник на данни и информация относно биологичното разнообразие в Европа.

FISE — информационна система за горите на Европа⁵⁸: контактна точка за обмен на информация с общността на ангажираните с горската среда на Европа, нейното състояние и развитие.

WISE — информационна система за водите на Европа⁵⁹: европейският информационен портал за въпроси, свързани с водата. Съдържа ресурси като за сладководните, така и за морските среди.

Позоваване

- 1 <https://www.eea.europa.eu/highlights/latest-evaluation-shows-europes-nature>
- 2 <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/bees/summary.htm>
- 3 <https://www.eea.europa.eu/publications/marine-messages-2>
- 4 https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/strategy/index_en.htm
- 5 https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en
- 6 <https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation>
- 7 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
- 8 <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>
- 9 <https://www.eea.europa.eu/soer/2020>
- 10 <https://ipbes.net/global-assessment>
- 11 <https://royalsocietypublishing.org/doi/pdf/10.1098/rstb.2001.0888>
- 12 <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/abundance-and-distribution-of-selected-species-9/assessment>
- 13 <http://www.pecbms.info>
- 14 <http://www.eurobirdportal.org>
- 15 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics#Farmland_in_2016
- 16 <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>
- 17 https://www.eea.europa.eu/publications/soer-2020/chapter-01_soer2020-assessing-the-global/view
- 18 <https://ipbes.net/global-assessment>
- 19 <https://www.eea.europa.eu/publications/soer-2020>
- 20 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0006320718313636?via%3Dihub>
- 21 <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>
- 22 <https://www.eea.europa.eu/publications/european-forest-ecosystems>
- 23 <https://britishbirds.co.uk/content/bird-hunting-europe>
- 24 <https://www.eea.europa.eu/publications/soer-2020>
- 25 <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu>
- 26 https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm
- 27 https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm
- 28 https://ec.europa.eu/environment/strategy_en
- 29 <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/green-infrastructure/building-a-coherent-trans-european>
- 30 <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network>
- 31 <https://www.eea.europa.eu/themes/water/european-waters/water-use-and-environmental-pressures/tracking-barriers-and-their-impacts>

- 32 <https://damremoval.eu>
- 33 <https://rewildingeurope.com>
- 34 <https://rewildingeurope.com/news/romania-s-largest-free-roaming-bison-population-boosted-by-eight-more-animals>
- 35 <https://rewilding-rhodopes.com/life-vultures>
- 36 <https://www.eea.europa.eu/soer>
- 37 https://ec.europa.eu/environment/strategy/zero-pollution-action-plan_en
- 38 https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en
- 39 https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/best/index_en.htm
- 40 <https://www.cbd.int/doc/c/efa7/5799/4ad1beaca7872b7686276d9b/rm-information-unesp-wcmc-en.pdf>
- 41 <https://www.gov.uk/government/collections/the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>
- 42 <https://www.weforum.org/reports/new-nature-economy-report-series>
- 43 <https://www.leaderspledgefornature.org>
- 44 <https://www.nhm.ac.uk/press-office/press-releases/delaying-action-on-biodiversity-by-just-10-years-will-be-twice-a.html>
- 45 <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators>
- 46 https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html
- 47 https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/environment/oceans-and-seas/eu-marine-strategy-framework-directive_en
- 48 https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm
- 49 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
- 50 https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en
- 51 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/farm-fork_en
- 52 https://ec.europa.eu/clima/eu-action/adaptation-climate-change_en
- 53 https://ec.europa.eu/environment/strategy/forest-strategy_en
- 54 https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/first-circular-economy-action-plan_en
- 55 https://ec.europa.eu/environment/strategy/chemicals-strategy_en
- 56 https://ec.europa.eu/environment/strategy/zero-pollution-action-plan_en
- 57 <https://biodiversity.europa.eu>
- 58 <https://forest.eea.europa.eu/about>
- 59 <https://water.europa.eu>

Сигнали 2021 г., ЕАОС

Природата на Европа

Защо се нуждаем от решителни действия сега за защита на природата? Какво е заложено и как можем да се справим с кризата, свързана с биологичното разнообразие?

Докладът „Сигнали“ на ЕАОС е ежегодна, лесна за четене публикация от кратки статии, в които се разглеждат важни въпроси във връзка с околната среда и климата. В последните доклади „Сигнали“ на ЕАОС са разгледани темите за нулево замърсяване (2020 г.), почва (2019 г.), вода (2018 г.) и енергия (2017 г.).

European Environment Agency

Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Denmark

Тел.: +45 33 36 71 00

Уебсайт: eea.europa.eu/signals

Запитвания: eea.europa.eu/enquiries

Служба за публикации
на Европейския съюз

Европейската агенция по околна среда

